

Slniečko 3

ROČNÍK XVI. (XXXVIII.)

NOVEMBER 1983

3 Kčs

Bohatier Mikula Seľaninovič Zavčas ráno na svitaní vystrojil sa bohatier Volga i so svojou družinou do kupeckého mesta Gurčevca-Orechovca vyberať dane. Na dobrých koňoch, na plavých žrebcoch vyšli bohatieri do šieho kraja, na širošie pole, a v tom poli začuli oráča.

ILUSTROVAL JÁN DRESSLER

Orie oráč, píska si, radlice na kameňoch škripu, akoby to bolo na dohodenie kameňom.

Idú bohatieri k nemu, idú deň až do večera, no nie a nie ho uvidia. Pritom počujú, ako si oráč pohvizduje, ako mu pluh vŕzga, radlice škripu.

Cvávajú bohatieri druhý deň do večera a oráč si stále píska, pluh mu vŕzga, radličky škripu, no ďaleko-široko nevidia nikoho.

Tretí deň sa už skláňal k večeru, keď bohatieri došli k oráčovi. A ten len orie, poháňa, na svoju obyčajnú kobyľku pokrikuje. Brázdy pritom javorovým pluhom vyoráva hlboké ako priekopy, duby zo zeme vyvracia, skaly bokom odhadzuje. A všetko to robí zľahka, bez námahy, len kučery čo mu na pleciah padajú.

Zadával sa na neho Voľga, uklonil sa mu úctivo:

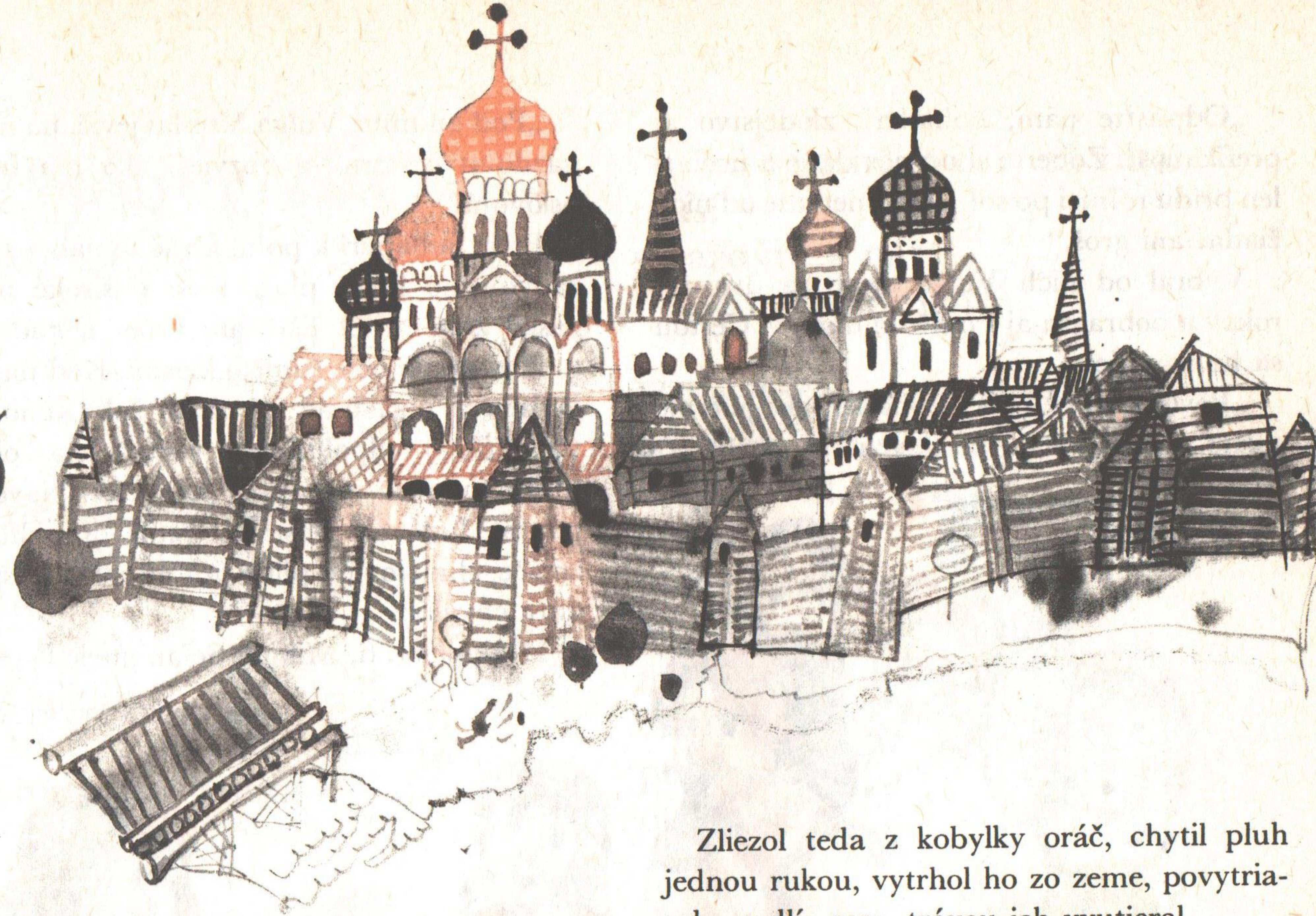
„Dobrý deň, oráč!“

„Dobrý deň, Voľga Vseslavjevič. Kam vedie tvoja cesta?“

„Idem do mesta Gurčevca-Orechovca vybrať dane od kupcov.“

„Ej, Voľga Vseslavjevič, zbojníci bývajú v tých mestách. Z biedneho roľníka by aj kožu zodrali, na cestách veľké poplatky vyberajú. Ja som si tam zašiel po soľ. Kúpil som tri vrecká, každé po sto pudov, naložil som ich na svoju sivú kobyľku a pobral som sa domov. Lež obkolesili ma kupci a peniažky zapýtali. Nuž vybral som mešec, lenže čím viac som im dával, tým viac pýtali. Nahneval som sa teda a tak som ich vyplatil hodvábnym korbáčom, že tí, čo stáli, hneď sedeli a tí, čo sedeli, ľahli si na matičku zem.“

Začudoval sa Voľga Vseslavjevič, treba tým kupeckým zbojníkom dať ešte lepšie ponaučenie, nech neškodia roľníkom.“

• Sňal oráč z pluhu hodvábné remene, vypríahol sivú kobyľku, vysadol na ňu a vydal sa na cestu.

Precvávali bohatieri pol cesty, keď tu povie oráč Voľgovi Vseslavjevičovi:

„Oj, nedobre sme urobili, Voľga Vseslavjevič, nechali sme v brázde pluh. Pošli svojich bohatierov, nech ho vytiahnu, zem z neho vytrasú a uložia pod rakytový krík.“

Poslal Voľga troch bohatierov späť na oráčovo pole. Lenže tí iba pomykali pluhom, no zo zeme ho vytiahnuť nevládali.

Poslal teda Voľga desať bohatierov. Mykajú oni pluhom v dvadsiatich rukách, ale zo zeme ho vytiahnuť nemôžu.

Vrátil sa Voľga na oráčovo pole s celou družinou. Tridsať bohatierov bez jedného obstalo pluh zo štyroch strán, napli všetky sily, po kolená do zeme zapadli, no pluh nepodvihli ani len o piad.

Zliezol teda z kobyľky oráč, chytil pluh jednou rukou, vytrhol ho zo zeme, povytriasal z radlíc zem, trávou ich vyutieral.

Keď to urobil, pobrali sa bohatieri cestou-necestou.

Napokon prišli pred mesto Gurčevce-Orechovce. Lenže kupci prefíkaní, keď zazreli oráča, podsekli brvná na moste cez rieku. A tak len čo vstúpila družina na most, dubové brvná sa polámali a bohatieri sa začali v rieke topiť. Hynula odvážna družina.

Rozhneval sa vtedy Voľga prenáramne, nahneval sa i oráč. Švihli preto svoje kone a jedným skokom sa preniesli cez rieku. A hneď aj začali kupcov-zlodejov častovať.

Oráč sa korbáčom rozháňa a pritom vraví:

„Ech, vy kupci chamtiví! Roľníci krmia mestá chlebom, napájajú medovinou, a vy im ani len tej soli nedožičíte!“

Voľga im zas kyjom uštedruje za utopených bohatierov, za zmárnené bohatierske kone.

Začali sa kupci kajat:

„Odpusťte nám, bohatieri, zlodejstvo aj prefikanosť. Zoberte si od nás dane a nech si len prídu roľníci po soľ. Nikto nebude od nich žiadať ani groš.“

Vybral od nich Voľga dane za dvanásť rokov a pobral sa aj s oráčom domov. Cestou sa ho spytuje:

„Povedz mi ty, ruský bohatier, aké je tvoje meno, ako ťa volajú po otcovi.“

„Poď ku mne, Voľga Vseslavjevič, na moje gazdovstvo, tam sa dozvieš, ako ma ľudia oslovujú.“

Prišli bohatieri k poľu. Oráč vytiahol spod rakytového kríka pluh, rozoral široké pole, zasial zlaté zrno. Ešte ani večer nenadišiel, a už poorané pole šumelo klasmi. Keď nastala tmavá noc, oráč už obilie žal. Ráno ho vylátli, predpoludním vyvial, na obed múky namlel, na cestu zamiesil. Navečer pozval ľudí na hostinu. Jedli oni chlieb, koláče, chmeľovinu pili a pritom takto hospodára chválili:

„Ďakujeme ti, Mikula Seľaninovič.“

Prel. KVETA ŠTVRTECKÁ

Október 1917

MARIÁN KOVÁČIK

V tie dni tam delila sa
od ocele struska.
Kapal svet vojen,
vrážd
a zlodejín.

V tie dni tam proletári
mohutného Ruska
vstúpili
do dejín.

A v historických sálach
petrohradských dvorcov
chopili onú
históriu
za liace.

Pätcípe ruky,
ruky tvorcov,
čo zmetú všetky
vlády dočasné.
Roztopia všetky
zimné paláce.

Koľko nás bolo
dodnes na zemi?
Povedať presne
nik sa nepokúsi,
koľko nás prešlo
dodnes
svetom biednym.

No od dnešného dňa sa rátať
musí
s každým z nás.
S každým jedným.

V tie dni tam delila sa
od ocele struska.
Kapal svet vojen,
vrážd
a zlodejín.
V tie dni tam proletári
mohutného Ruska
vstúpili prví
právoplatne
do dejín.

Kukla

JAN ČAREK

*Bola jedna kukla
a tá kukla pukla.
Vyletel z nej tešiť svet
motýľ krásny ako kvet.*

*Videla ho včelička,
nevydrží, nevyčká
a už kričí: „Ktože si ty,
veď si ako kytička.“*

*Motýľ povie: „Nerob krik!
Videla si lietat krič,
videla si kytku lietat?
Ja som predsa motýlik.“*

Prel. MILAN RÚFUS

Napálená sova

DANIEL HEVIER

*Sova pálená
je napálená:*

*„Mne, čo ani
myš neujde,
teraz ušla myš!“*

*Hú, hú, hú, hú,
teraz ušla myš!*

*Čo budem mať na večeru?
Hú, hú... veľké nič!“*

6

O hlúpom medveďovi

JOZEF PAVLOVIČ

Bol jeden nevelký lesík. Ale zato zvieratiek v ňom žilo hodne. Ba usalašil sa v ňom aj jeden medveď, riadna ozruta.

„Ja som vlastne v tomto lese kráľom!“ vhušlo medveďovi do hlavy a podľa toho sa aj začal k zvieratkám správať.

„Hej, ty!“ hľadí zvysoka na ježa. „Ja som tvoj kráľ! Ihneď sa mi pokloň!“

„A nepokloním! Nám v lesíku kráľa netreba,“ vzoprie sa pichliač. „Veď máme kráľika!“

Medveď ho chcel za neposlušnosť potrestať, ale iba čo si bolestivo popichal laby. Múdrejšie bude obrátiť sa inam.

„Hej, ty!“ vraví horenos veverici, „nože sa pokloň svojmu kráľovi!“

A tá nezbednica bum mu na hlavu šušku.

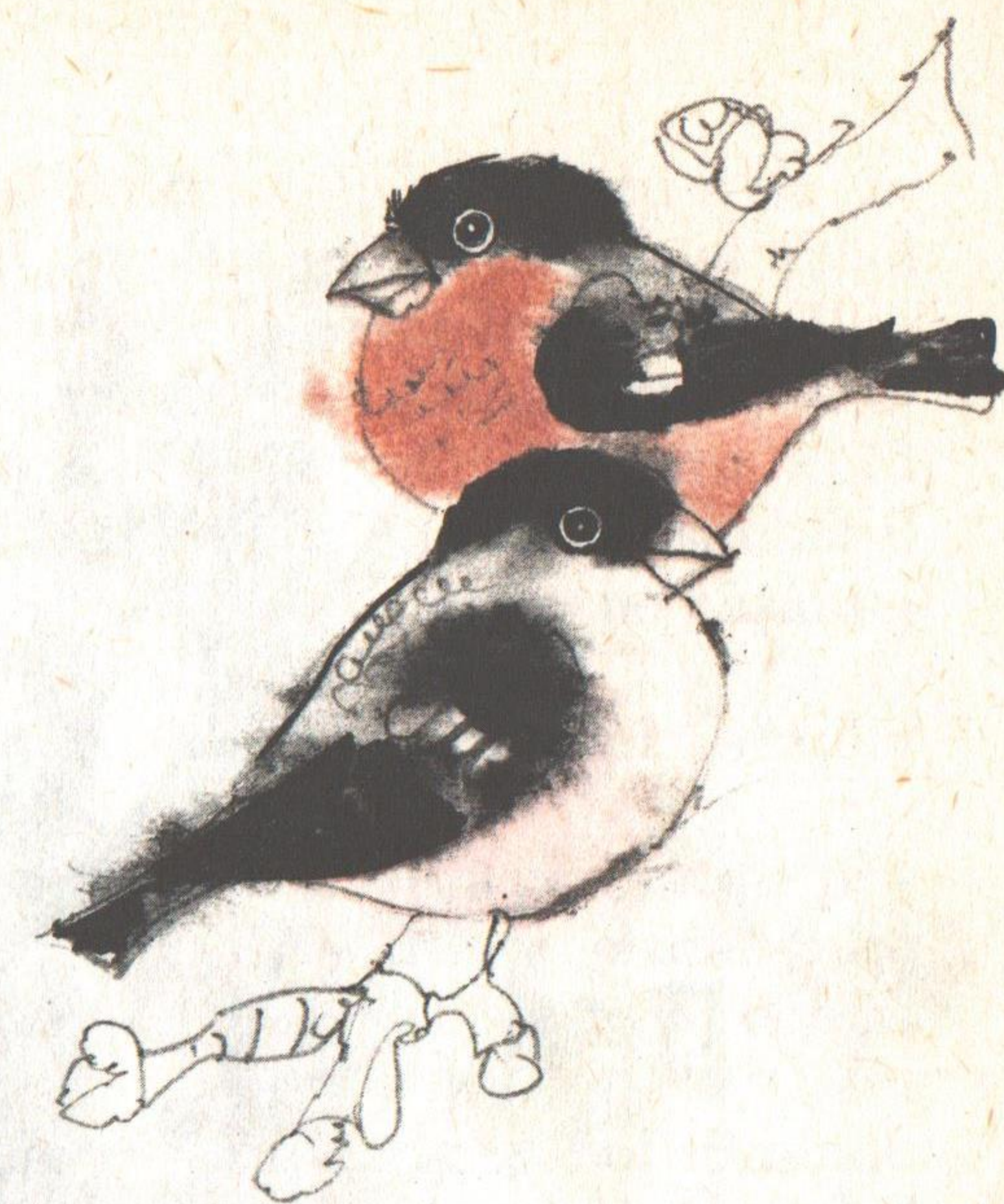
Chce jej to medveď zrátať, je však na ňu krátky. A nielen na ňu. Nepodvolili sa mu ani myš, ani žaba. Prvú skryla zem, za druhou sa zatvorila voda.

Nie, nechcú zvieratá medveďa za kráľa. Králik im bohato stačí.

Medveď sa však poľahky nevzdáva. Prelietlo mu myslou, že v lesíku sú aj včely. Potrebujú kráľa ako soľ, majú iba kráľovnú.

O chvíľu už búcha na búťlavý strom.

Včely si však pomysleli, že im tá opacha zase prišla kraďnúť med, a tak iba divo zahučali a začali medveďa naháňať s vytasenými žihadlami dovtedy, kým sa mu načisto nevyparilo z hlavy, že chcel byť... Ozaj, čímže to chcel byť?

Hýle a kocúry

JURIJ KOVAL

Neskoro na jeseň, s prvým snehovým popraškom, prileteli k nám zo severných lesov hýle.

Okrúhle a červenkové vtáky si posadali na jablone, akoby namiesto opadaných jablák.

Nuž a naše kocúry už aj boli tu. Takisto vyliezli na jablone a usadili sa na dolných konároch. Akoby chceli povedať, sadnite si k nám, hýle, aj my sme jablká.

Lenže hýle, aj keď celý rok nevideli kocúry, vedia uvažovať. Veď kocúry majú chvost, ale jablká — chvostík.

Aké sú len hýle pekné, a ešte väčšmi hýlie panie. Nemajú takú ohnivú hrud ako páni hýľovia, ale zato nežnú — do ružova.

Odlietajú hýle, odlietajú hýlie panie.

A kocúry zostávajú na jabloni.

Ležia na konároch a vrtia svojimi akoby jablčnými chvostami.

Prel. ELENA LINZBOTHOVÁ

7

Priatel'ia

RUDO MORIC

Buro bol najobyčajnejší pes, aký kedy chodil po svete. Nijaká čistokrvná rasa, nijaký izbový prepych, naopak, on sa do izby ani netisol. Najradšej mal svoju budú pod starou jablňou. Bol to obyčajný flakatý bastard. Miešanec; možno mal niečo z krvi kopova, niečo zo slovenského bundáša, jeho predkovia boli celkom neznáme psy. Odkundes.

Lenže dom, dvor a záhradu strážil ako oko v hlave.

Jar bola vlhká a teplá, všetko priam vyhúklo zo zeme. Najmä burina. V ovocnom sade jej bolo viac ako trávy.

Pustil som sa do kosenia tejto neplechty. Mnohé trsy divej mrkvy i černobyle som vytrhal aj s koreňmi, ostatné kosím, vykášam a potím sa. A každú chvíľu musím kosu poostriť osličkou, lebo tvrdé byle ju ustavične zatupujú. Buro sa obšmieta okolo mňa, niekedy ho musím odohnať ďalej, aby som ho

nezačialhol špicom kosy. Odbehne, ľahne si, hlavu položí na predné laby a hľadá na mňa pokojnými, vnímavými očami.

Skosil som pod starou hruškou, potom pod oboma veľkými orechmi a vyšiel som medzi mladšie štepy. Tu sa môžem lepšie rozohnať, kosa má širší záber. Ale tu je aj buriny viac, je hustejšia, lepšie sa jej darí na slnku ako pod košatými korunami starigánov.

Kosa šušťí, niekedy na tvrdom zazvoní. Keď som podišiel k mladým jablonkám, kosa sa zasa zahryzla do divej mrkvy. Odtínila silné, dužinaté stvoly.

Odrazu pes vyskočil a podišiel mi priamo pod kosu. Sadol si a pozorne ma sledoval rozumnými očami.

Prestal som sa rozháňať a vravím:

„Buro, uхни!“

Pes nič, len sedí a vyvaľuje na mňa tie veľké oči.

„Preč, Buro!“ Pes sa nehne. Sedí a sedí. V pohľade má akúsi prosbu.

„Čo je s tebou, ty ušatá potvora? Odkedy si neposlušný, há?“ Zľahka som sa naňho zahnal.

Nezdvihol sa, iba čo sa mu zježila srst'.

To sa mi už zdalo čudné. Prečo sa to psisko zaťalo? V tom čosi musí byť.

Zavesím kosu do pazuchy starej hrušky a pozerám do trávy, či nie je v nej dáka príčina.

A bola!

Keď som rozhrnul trávu a burinu, odrazu len vidím hniezdo a v ňom bažantiu sliepku. Hľadá na mňa malými očkami, prosí nimi, aby som jej neublížoval, ale z hniezda sa nehne. Sedí našuchorená, zaručene má pod sebou kopu vajíčok.

A Buro stojí vedľa mňa, teraz už radostne vyplazuje jazyk, akoby sa mi prihováral:

Vidiš, prečo som sa nehýbal? A ty si sa na mňa ešte aj kosou zahnal. Potom si ľahol celkom ku hniezdu a dýchal na sliepočku. A ona akoby najlepšiemu kamarátovi — doob zobákom do ňufáka. Myslím si, teraz Buro zvrčí, alebo aj skočí, ale on nič, len si oblizol ňufák a ani ho neodtiahol, akoby ho bažantej materi núkal na ďalšie dobnutie.

„Á, tak vy ste už starí priatelia?“ vravím Burovi i sliepke odrazu.

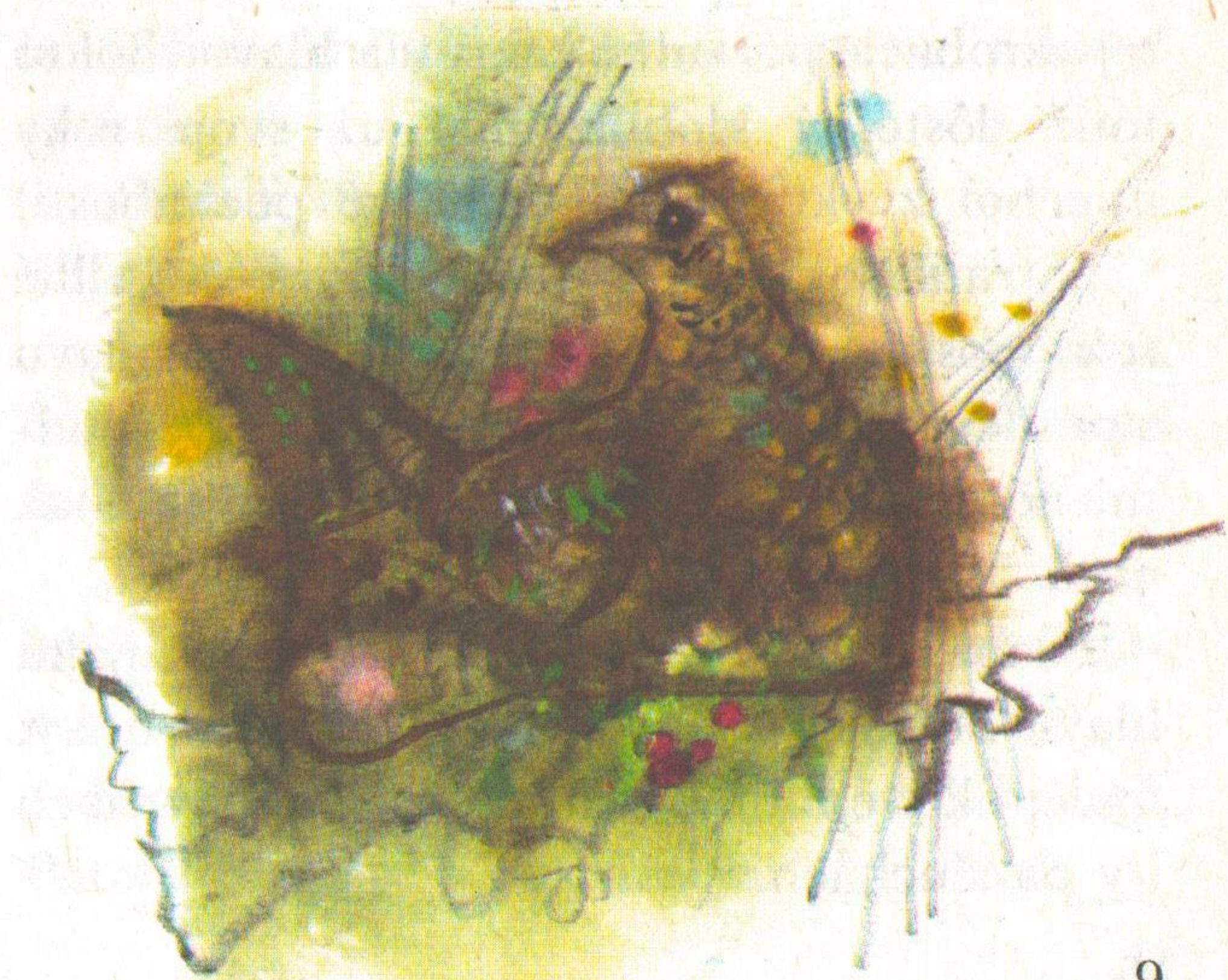
Potom som potľapkal Bura po hlave a prihováram sa mu: „Si ty dobrý gazda, Buro môj. Nielen o všetkom vieš, ale to aj ochrániš.“

Obtrel sa mi o nohu, akoby bol so mnou veľmi spokojný. A odtiahol sa nabok. Ľahol si, hlavu položil na predné behy. A čakal, čo spravím.

„Tak ich dobre stráž, aby sme v záhrade mali krdlík bažantov! To nebude zlé, aj keď kukurica bude mať po chlebe,“ vravím Burovi, dobrému gazdovi.

A znova som sa chytil kosy. Burinu okolo hniezda som nechal na pokoji, aby som neodkryl hniezdo. A kosím ďalej. Ale už opatrnejšie, lebo človek nevie, čo sa pod tou pliahou skrýva. Až ma zamrazilo, keď som si pomyslel, čo by sa mohlo stať, keby nie Bura. Chuderke bažantej matke by som bol vyhasil život. Vajcia by boli vyšli navnivoč, kuriatok by nebolo.

Buro bol však pokojný, už sa mi pred kosu nestaval.

„Ehm, ahm, hm, hm, hma! Aká to bola hlava?“

„Taká, čo ma nosila!“ odvetil klobúk.

„Podrobný popis!“ povedal prísne úradník Stratený. „Veľkosť, tvar, počet uší, farbu vlasov...“

„Bola to dobrá hlava!“ začal klobúk. „Okrúhla, dôstojná, s pradenom sivých vlasov...“

„Hja,“ zasmial sa sucho úradník Stratený. „Takých hláv je — ajajáj! Ja sám by som tiež zodpovedal popisu!“ dodal a zaľúbene si pohladkal svoju lysinu.

Klobúk začal nadsakovať na stole. Vychádzali z neho čudné zvuky pripomínajúce kašľanie, čkanie a fňukanie dohromady.

„No, tak, no tak,“ tíšil ho úradník Stratený. „Nestrácajte hlavu!“

Klobúk znovu nadskočil.

„Ako môžem nestrácať hlavu, keď som ju už stratil! A neviem, kde je!“

„Nuž tak ju aspoň nevešajte!“ znovu ho utešoval úradník Stratený. „Taká hlava nie je zrnko piesku. Pozrite sa von oknom ďalekohľadom. Našťastie je tu jeden, ktorý ktosi stratil.“

Klobúk sa pozrel cez ďalekohľad na ulicu. Pod ním bolo množstvo hláv, baretkových i klobúkových. Vtom jeho pozornosť upútal pánto, ktorý každú chvíľu dvíhal do vzduchu ruku, akoby nadvihoval neviditeľný klobúk.

„Ak sa nemýlim...“ začal klobúk.

„Nemýlite sa,“ skočil mu do reči ďalekohľad. „Je to náš pán profesor!“

„Čože?“ začudoval sa klobúk. „Aj vás stratil?“

„Aj mňa!“ povedala pravá rukavica z pravej kože.

„Aj nás!“ povedali okuliare s okrúhlymi sklami.

„Aj mňa! Aj mňa! Aj mňa!“ ozývalo sa v úrade Strát a nálezov zo všetkých kútov.

„Za ním! Za naším zábudlivým profesorom, ktorý ešte ani nezbadal, že stratil klobúk i okuliare, rukavice a divadelný ďalekohľad!“ zavolať klobúk.

Vtedy všetky stratené veci poskákali doň, pravá rukavica z pravej kože si ho položila na dlaň a už aj boli na ulici.

To bolo radosti z nečakaného stretnutia! Kdeže!

Ako si profesor nevšimol, že niečo stratil, tak ani nezbadal, že sa stratené veci akýmsi záhadným spôsobom vrátili k nemu naspäť. Takže mu ani na um nezišlo, že na svete je o jednu nájdenú rozprávku viacej.

Zuzana a zvieratká

PETER STOLIČNÝ

Zuzana Dubková, žiačka druhej triedy, mala veľmi rada zvieratká, lenže doma nemala nijaké.

„Kúpte mi psa alebo morské prasiatko, mačiatko alebo aspoň papagája,“ ustavične prosila.

No rodičia s tým nesúhlasili.

„Kto sa bude o to zviera starať? Veď my sme zamestnaní.“

„Ja! Ja to všetko stihnem!“ sľubovala Zuzana a vzápätí dodala: „Keby som mala aspoň jednu akváriovú ryбку!“

„Rybku budeš mať na večeru,“ zaškeril sa brat Martin. „Mama kúpila údenáča.“

Zuzana hodila do brata zošit a od ľútosti sa takmer rozplakala.

Po večeri Zuzana vliezla do postele, schovala sa pod perinu a ako zvyčajne predstavovala si nejaké zvieratko, ktoré patrí len jej. Vtedy prišla mama, pobozkala Zuzanu na dobrú noc a hneď na to zvolala:

„Dievča, ty máš horúčku. Ukáž jazyk!“ Zuzana vyplazila jazyk a mama zhrozene

spľasla rukami. „Mandle máš celé opuchnuté. Zajtra musíš ležať.“

Keď sa ráno Zuzana zobudila, bola v byte sama. Na stoličke pri posteli mala čaj, voňavé koláče a lístok od mamy:

Išla som niečo zariadiť do práce. Ostaň v posteli, na obed prídem domov. Nikomu neotváraj.

Mama.

Zuzana zjedla koláče, vypila čaj a práve siahla po rozprávkovej knižke, keď sa ozval zvonček.

„Ja som doma sama a nesmiem otvoriť!“ zavolala. Ale zvonček akoby tomu nerozumel. Ustavične vyzváňal.

„Som sama! Neotváram!“ zavolala Zuzana ešte raz. Keď zvonček ani vtedy neprestal, Zuzana vstala a išla ku dverám:

„Kto je?“ opýtala sa.

„Želáč obecný,“ ozval sa za dverami tenký hlások. „Prišiel som na tvoje želanie.“

Zuzana sa pozrela cez pozorováčik a nechcela veriť vlastným očiám. Pred dverami stál malý človečik v modrom klobúčku, so zlatou mašľou na hrdle, v bielej košeli, v bielych nohaviciach, na nohách mal tenisky a v ruke knižku, ktorú aj Zuzana dobre poznala — Veľký obrazový atlas zvierat.

„Tak čo bude, Zuzana Dubková,“ rozčuľoval sa drobný človečik. „Otvoriš mi, alebo neotvoriš?“

Zuzana zoskočila zo stoličky a otvorila dvere. Mužiček vbehol dnu a uklonil sa:

„Želáč obecný je moje meno.“

„Teší ma,“ odvetila Zuzana.

„Mňa vôbec neteší. Nieкто si ma vymyslí a Želáč obecný aby bežal, div si nohy nedoláme. A keď dobehne, potom ho nechcú pustiť dnu. Aha! Na palci mám modrinu od zvonenia.“

Zuzana pozvala Želáča obecného ďalej. Keď si ľahla, človečik roztvoril Veľký obrazový atlas zvierat a spýtal sa:

„Tak čo by to malo byť? Čo si vlastne želaš?“

„Psa! Bernardína!“ povedala Zuzana.

V tú chvíľu stál pri jej posteli krásny chlpatý pes. Zuzana zjojkla od šťastia.

„Mám odísť, alebo si budeš ešte niečo želať?“

„Prosím si ešte siamského kocúra a mačku a štyri mačiatka,“ povedala jedným dychom Zuzana. V tom okamihu mala celú mačaciu rodinu na perine.

Želáč obecný sa už bral na odchod, keď si Zuzana zaželala:

„Chcela by som ešte papagája ára a kakadu a striebornú líštičku.“

Vzápätí to všetko mala. Líštička behala v klietke, na závese visel dolu hlavou papagáj kakadu a na skrini papagáj ára kričal: „Ára! Ára! Ára!“

„Ešte niečo si želaš, Zuzana Dubková?“ spýtal sa človečik a uvoľnil si zlatú mašľu.

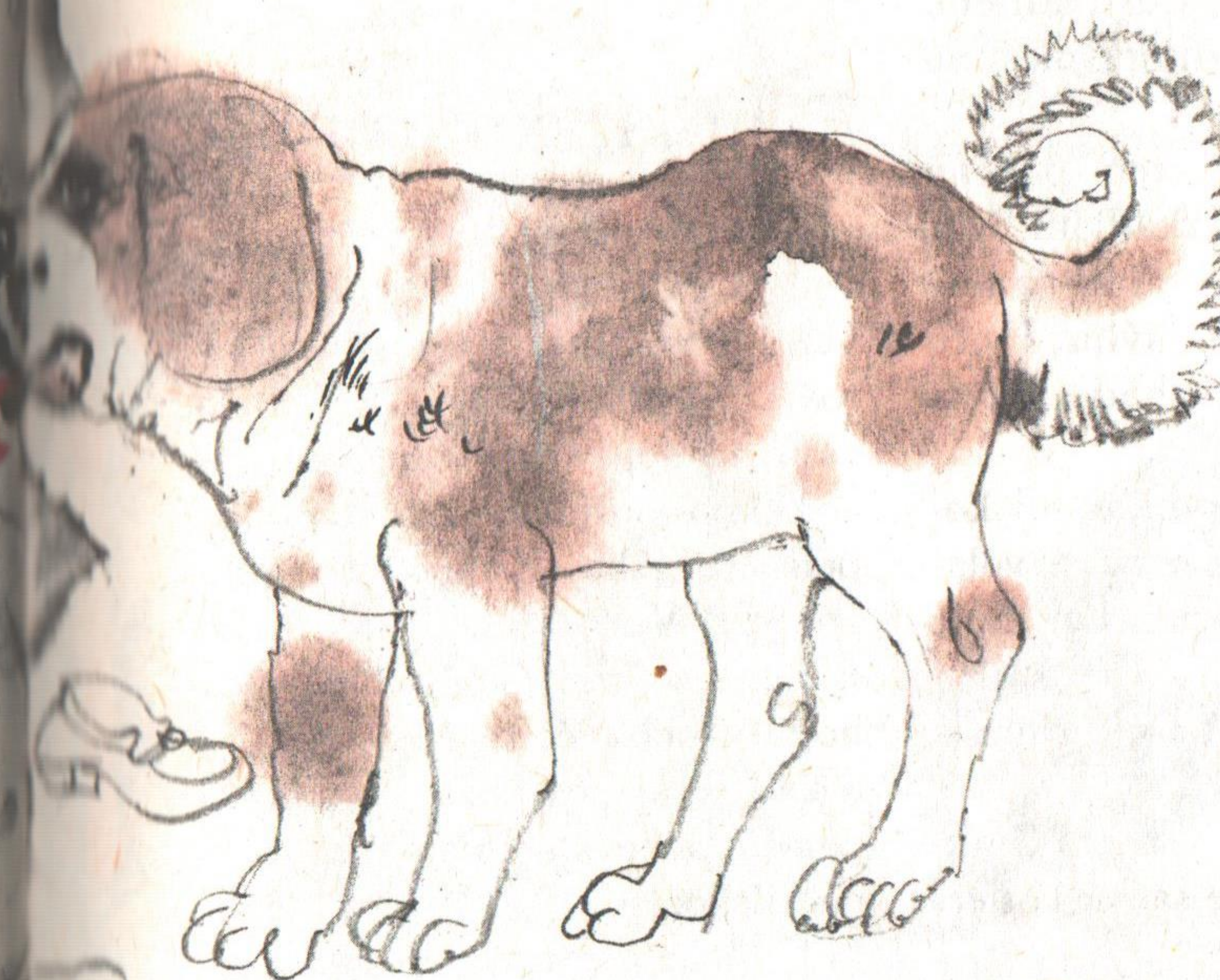
„Áno. Chcela by som labutie mláďatko, lebo chcem vedieť, či je naozaj škaredé,

a potom ešte opičku s dlhými rukami a ešte maličkého delfína.“

Stalo sa. Na lampe sa hojdal gibbon, labutie mláďa sedelo na koberci a Želáč obecný držal v náručí metajúceho sa delfína.

„Kde tu máte vaňu? Rýchlo!“ fučal a potom sa rozbehol do kúpeľne.

„Tak čo, Zuzana Dubková? Máš ešte

nejaké želanie?“ spýtal sa človečik, keď sa vrátil z kúpeľne.

Zuzana rozmýšľala, div jej hlava nepraskla.

„Ja by som chcela... chcela by som... Nemôžeš chvíľu počkať, Želáč obecný?“

„Nemôžem. Keď už nevieš, čo si želať, zmiznem.“ Nato Želáč obecný položil na zem modrý klobúk, stúpil doň a zmizol aj s ním.

Zuzana sa ešte ani nestihla so zvieratkami pohrať, keď sa vrátil zo školy brat Martin.

„To je senzačka!“ vykrikoval. Lenže skríkol to tak nahlas, že sa opica naľakala, spadla na škaredé labutie mláďa, to vrazilo do líščej klietky, líška vybehla, kakadu zletel na zem aj so závesom, do ktorého sa zamotal bernardín, ára vletel do kúpeľne a o chvíľu sa vrátil späť na chrbte splašeného delfína. Siamsky

kocúr sa medzitým pobil s gibonom, zatiaľ čo líška naháňala mačence.

Martin Dubko vliezol pod posteľ a Zuzana Dubková sa schovala pod perinu. Taký zvierací cirkus nečakala a veru nevedela, čo s tým bude robiť. Pokúsila sa spod periny upokojiť zvieratá:

„Bernardín, k nohe! Gibon, ostaň na lampe a nehojdaj sa! Ara, drž zobák! Líška, do budy!“

Márne však volala, krik a vreskot bol čoraz silnejší.

No zrazu nastalo ticho. Akoby z diaľky počula Zuzana mamin mäkký hlas.

„Zuzanka, raňajky!“

„Veď som už raňajkovala. Čaj a koláče,“ ozvala sa Zuzana.

„To bolo včera,“ usmiala sa mama. „Potom si mala celý deň vysokú horúčku. Vykrikovala si zo sna a čosi si prikazovala rôznym zvieratkám.“

„Naozaj, a kde sú?“ spýtala sa Zuzana. „Veď tu boli.“

Mama sa zasa usmiala, pohladkala Zuzanu a položila na posteľ papierovú škatuľu.

„Tu máš prekvapenie. Dúfam, že sa oň budeš aj poriadne starať.“

Zuzana pomaly odklopila vrchnák. Na dne škatule ležalo vo vate sivé mačiatko. Tmavými očami sa začudovane pozrelo na ňu a potom krásne zamiaukalo.

O múdrom kohútikovi

VINCENT ŠIKULA

Dobrá rada

Gazdiná sa dala prehovoriť kohútikovi. Zašla na druhý deň do mesta a rovno k mestskému policajtovi.

Nemusela ani veľa vraviť, lebo policajt akurát dostal výplatu. Mal plné vrecko a krútil, vrtel sa pred zrkadlom, uzeral sa v ňom. Raz nevedel, ako si krajšie pripasovať šabľu.

Bol to starý mládenec, dobrák od kosti. Vždy, keď dostal výplatu, myslel si, že sa ožení. Preto sa i uzeral tak v zrkadle. No zároveň sa vždy tešil, že sa stretne s tými lumpmi, na ktorých ináč celé dni hromžil, a že minie s nimi výplatu: „Či ja za to môžem, že musím byť prísny? Vy ste takí huncúti, že by ste si zaslúžili aj pendrekom alebo čertovou žilou. Veď aj mne býva niekedy ľúto, keď musím niekoho zmlátiť. No keď neudrím lumpov na uzde, rozbujdošia celé mesto. Nik by sa v meste poriadne nevyspal. Máte ešte šťastie, že som slobodný. No počkajte, čoskoro sa ožením. Najprv si však musím nájsť nejakú frajerku a potom uvidíte, vezmem to s vami naostro. Výplatu dám žene, a s vami huncútmi, čo ma nechcete ani jeden poslúchať, si ani nesadnem. Ak bude v meste poriadok, vtedy možno áno, no ak nie, pôjdem na každého

zostra. Ukradol si niečo? Už aj vráť! Lebo ináč, ničomníci, hovorím vážne, namojdušu udriem, nazlostíte ma a udriem niekoho aj pendrekom.“

Takto uvažoval ten policajt a obzeral sa pred zrkadlom. Mal na hlave čiapku, no zdalo sa mu, že mu na nej čosi chýba. Hneď ako vošla ženička, uhádol, čo to je:

„Namojveru, chýbajú mi kosierky. Prišli ste ako na zavolanie. Chýbajú mi kosierky. Stalo sa voľačo?“

„Pravdaže sa stalo. Priniesla som vám kosierky.“

„Jéjda!“ smial sa policajt. „Ako ste uhádli, že sa mi kosierkami tak zavďačíte?“

Hneď si kosierky aj primuštroval. A potom sa ešte väčšmi uzeral v zrkadle. „Však mi pristanú?! Tu máte peniaz. Akurát som mal dnes výplatu. Užite v zdraví. Nie ste náhodou z Dubovej?“

„Z Dubovej.“

„Pravdaže z Dubovej! Veď kde inde mohol by mať niekto takého pekného kohútika s takými krásnymi kosierkami? Ďakujem vám. A peniaz v zdraví užite. Ak si ma všimne nejaké šikovné dievča, možno vás zavolám z vďačnosti aj na svadbu...“

Kikirikí, kurirurari!

Keď ženička dostala peniaz, vedela sa aj rýchlejšie rozhodovať. Hneď v meste zašla k mäsiarovi a kúpila špikovú kosť. Bolo však na nej i trochu mäsa.

Doma postavila na hovädziu polievku. Ako sa len všetko rozvoňalo! Voňala celá chalúpka! Bodaj by nie! Stačí do hrnca hodiť trocha čerstvej zeleninky, a keď je aj hovädzia kosť, musí potom polievka voňať naširokoma ďaleko.

Voňala chalúpka i záhradka,

no keď sa už polievka uvarila, najväčšmi voňal špik zo špikovej kosti. Najprv však bolo treba kosť vytiahnuť z hlineného hrnca na tanier a aj ho na tanier vytriasť, potom posoliť a natrieť na chlieb.

Prázdnu kosť vyhodila gazdiná na dvor kohútovi:

„Zobkaj, kokoško! Alebo aspoň ovoňaj! Nepopáľ sa, radšej najprv ovoňaj!“

A kohút hneď pribehol ku kosti. Ďobol do nej zobákom a povedal kohútím hlasom:

„Čoby som sa popáľil? Ešte si na ňu zo dva razy klopnem a pôjdem si hľadať do záhrady chrobáčky, načo mi je prázdna špiková kosť?“

Kohútik to povedal kohútím

hlasom, no gazdinej, pretože mu rozumela, sa zdalo, že hovorí ľudskou rečou.

Takto bežal deň za dňom. Žena bola znovu spokojná s kohútom a kohút bol zase spokojný s gazdinou, lebo sa mu páčilo, že gazdiná má záhradu a v nej chrobáčky, no najmä sa mu páčilo, ako sa mu gazdiná prihovára a zakaždým ho oslovuje kokoško.

Taký bol spokojný, že sa mu

už nechcelo ani kikirikať tak ako iné kohúty, a vždy, keď kikirikal, trochu aj zacifroval. Namiesto kikirikí zaspieval niekedy kuriririí alebo kurirurarií!

Kohút bol spokojný s gazdinou a gazdiná s kohútom.

(Pokračovanie)

ILUSTRUJE LADISLAV NESSELMAN

Nevodilo sa oslovi medzi ľuďmi najlepšie, a tak si raz vraví: „Čože sa tu budem medzi nimi trápiť. Vezmem sa a pôjdem do lesa, k tvorom, čo sú mi rovní. S nimi sa mi bude lepšie žiť. Zaiste nič nerobia, len si voľkajú od rána do večera. A ak predsa len žijú ako ľudia, i tak sa nestane nič,“ utvrdzuje sa osol vo svojom predsavzatí. „Nájdem si niekoho, kto je múdrejší, než som ja. Pridruží sa k nemu, a ten už bude rozmýšľať aj za mňa. Ej, či mi len bude, ako mi nebolo.“

A ako sa osol rozhodol, tak aj vykonal.

Jedného pekného dňa vybehol z gazdovského dvora a podľho najkratšou cestou do hory.

„Teraz si len nájsť niekoho múdreho,“ rozhliada sa okolo seba. „Nech sa mi dobre vodí hneď od začiatku.“

Darmo sa však obzerá, márne vyzerá. Nevidí nikoho.

Až odrazu čosi šuchne, pukne a na chodník vybehne z hustého krovia líška.

„Či mám len šťastie,“ potešil sa osol. „Veď nikoho múdrejšieho som už ani len stretnúť nemohol.“

A viac neváha, nerozmýšľa, priskočí k líške a z čista jasna jej vraví:

„Počuj, kmotra, budme my dvaja priatelia.“

„Čože máme byť?“ chichoce sa líška, že prestať nemôže.

Odrazu však zvažnie a povie:

„A prečo nie. Budme.“

Keď to osol počul, šťastne si vzdychol a bezstarostne sa natiahol do trávy.

Teraz mi už len bude hej, myslí si. Líška je múdra, šikovná, postará sa o mňa.

Ale líška začudovane krúti hlavou.

„A čože si ty líhaš? Len pekne vstaň. Hneď teraz pôjdeme na lov.“

„Na lov?“ zajachtal zarazený osol. „Ale veď ja som ešte nikdy nelovil. A pravdu

povediac, nemám na to ani srdce. Ja som dosiaľ neublížil ani len muche.“

„Ech, čo tam po srdci,“ posmeľuje líška osla. „Hlavne, že máš odvahu.“

„Nuž odvahu, tú mám,“ zahíkal zrazu osol

Zradný spoločník

JÁN DONOVAL

sebavedome. „Veru ani neviem, či sa mi v nej ešte niekto vyrovná.“

„Potom sa ja bez teba nezaobídem,“ ďalej lichotí oslovi a v duchu si myslí: Hlupáčisko! Keby som ťa nepotrebovala na nosenie úlovku, už by ti bolo aj hore kopcom nadol.

Pravdaže, po takejto reči cíti sa osol sťa tiger, a na lov nekráča, ale priam beží.

Odrazu zaznie horou hrozitánsky rev.

„Jaj!“ strhol sa osol od hrôzy, zaspätkoval, a potom nečakajúc ani chvíľu, čo sa bude robiť ďalej, rozbehol sa do najbližšej húštiny.

Líška chcela urobiť to isté, no vtom jej skočil do cesty obrovský lev.

„Zbytočne sa namáhaš. Neujdeš mi!“ zrel a chystal sa vrhnúť na líšku.

„Zlutoj sa!“ zaprosila nešťastnica a vzápätí šeptom, aby ju nepočul ukrytý osol, dodáva: „Tu v kroví je schovaný osol. Keď mi slúbiš, že mi daruješ život, vydám ti ho. Ba všetko zariadim tak, že sa vôbec nebudeš musieť namáhať s jeho chytaním. Sama to urobím.“

Lev mlčí, uvažuje.

Zatiaľ líška ďalej snuje podľú reč.

„Veď čo by si zo mňa aj mal. Som samá kosť a koža. No osol, to je už úlovok. Vystačí ti naddlho.“

„To je pravda,“ vraví lev akosi zmierlivejšie. „Z teba sa naozaj nenasýtím. Lenže počuj!“ zvýši opäť hlas. „Ak ma podvedieš, neostane na tebe ani chlpek. Len vtedy pocítiš, aké mám ostré pazúry.“

„Ešteže čo!“ verí sa líška. „Len sa ty niekde ukry a čakaj.“

Odbehol lev do náprotivnej húštiny, a len čo utíchol praskot konárov pod jeho labami, berie sa líška k trasúcemu oslovi.

„Máš ty len šťastie, kamarát,“ vraví mu,

„že si sa spriatelil so mnou. Lev je totiž môj dávny známy. Nuž slúbil mi, že ťa nechá nažive. Ale to ti vravím, nebolo to ľahké presvedčiť ho, aby ti neublížil. Ba ktovie, či by sa mi to aj bolo podarilo,“ vymýšľa si líška ďalej, „keby som ho nebola aj trochu vystrašila.“

„Vystrašila?“ čuduje sa osol. „A čím?“

„Tebou,“ vyhrkne líška. „Naklamala som mu, že vôbec nie si taký strachopud, ako vyzeráš. Že sa vieš aj rozhnevať, a vtedy máš takú silu, že jedným úderom zrazíš na zem aj toho najsilnejšieho býka.“

„A možno si ani neklamala, kmotrička,“ kasá sa osol odrazu. „Ja som naozaj taký silný. Keby som chcel, zmlátim nielen býka, ale ukážem aj tomu tvojmu levovi. To by si sa len pozerala, ako by utekal. Alebo mi neveríš?“

„Verím, verím,“ pritakáva falošnica oslovi

a hneď aj dodáva: „Len čo som mu to o tebe povedala, už sa aj pratal preč. Len sa mu tak prášilo za päťami.“

„Či som nevraľ?“ zahíkal osol tak, že sa líška priam preľakla. A vzápätí už aj vybehol z húštiny a celý natešený, že prinútil zdupkať leva, pustil sa vyskakovať po lúke.

„Ale, ale, priateľko,“ volá na neho líška. „Vari sa len nebudeš vykrúcať sám. Nože priber do tanca aj mňa. Rada by som si trochu zaskočila.“

„Priberiem, čo by som nepribral,“ vraví osol. A hneď je pri líške. Schytí ju, a potom ju už vykrúca tak, že mu až iskry odrkujú spod kopýt.

„Len smelšie, kamarát, smelšie!“ pobáda

líška osla do skoku. Pritom ho nebadane vedie tam, kde je lúka ukončená príkrym zrázom. „Oslávme tancom naše priateľstvo i náš prvý úspešný lov,“ vykrikuje na plné hrdlo. „Veď sa nás zľakol aj sám lev.“

Zakrútila sa oslovi hlava od tanca i od chvál, čo líška kričí jednu po druhej. Ale vyskakovať neprestáva. Ba krúti sa čoraz viac a čoraz bližšie pri zráze. Keď je už temer nad ním, líška prudko odskočí bokom a osol ťuch do výmoľa.

„Hej, kmotrička,“ volá o chvíľu celý nešťastný. „Nože mi pomôž vyjsť hore.“

„A čože som ti ja, aby som ti pomáhala?“ odvrkla mu líška.

„Akože čo?“ bedáka osol. „Veď sme priatelia.“

„Že priatelia,“ pohrdavo odvetila líška. „Ja sa priatelím iba s levom, nie s oslom,“ dodala a úctivo sa usmiala na leva, ktorý sa práve vtedy zjavil nad zrázom.

Lenže lev neopätovoval líškin úsmev. Hľadel na ňu zamračene, nevrlo.

„Všakže mám pravdu?“ dožadovala sa líška levovho súhlasu.

„Ešte to!“ zareval lev. „Veď keby to bolo naozaj tak, ako vravíš, potom by nebol v rokli osol, ale ja.“

A kým sa zradkyňa stačila spamätať, už ju aj držal v pazúroch.

Medveď a burunduk

NIVCHSKÁ ROZPRÁVKA

Burunduk mal kedysi dávno krásnu jednofarebnú kožušinu. Po zemi nikdy nechodil, bezstarostne skákal po strohoch. Iba raz sa stalo, že neodolal a zišiel dolu, aby sa poprechádzal.

Ako si tak bezstarostne vykračoval, stretol medveďa. „Aký si ty veľký a mocný!“ povedal mu burunduk. „Istotne sa ničoho nebojíš.“

„Veru nebojím,“ odpovedal medveď. „Ale nemám rád šípy so železnými hrotmi, ktorými strieľajú ľudia. Drevených hrotov sa nebojím, tými ma nikto ani len nepostraší!“

Burunduk mu na to:

„Ja si nič nerobím ani zo šípov so železnými hrotmi. Netrafia ma, lebo som malý.“

Medveď sa zamyslel a pokračoval:

„Keď na mňa človek nahucká psa, dá sa to ešte vydržať. Ale keď je tých psov veľa, vtedy je už zle.“

„Ach, ty bojko,“ začal sa mu posmievať burunduk. „Svorcky psov sa bojíš? A ja som si myslel, že sa nezľakneš ničoho.“

Medveďa to poriadne napáľilo. Akýsi malý burunduk mu odvráva a posmieva sa mu... Zreval — a plasol labou. Plasol ho tak, že po jeho piatich veľkých pazúroch zostalo burundukovi na chrbte päť čiernych pásov. A má ich tam dodnes.

Prel. MARIÁN HEVEŠI

Čo je to, čoho sa bojím

MILENA LUKEŠOVÁ

Snáď
NIEČO.

A či
NEVIEMČO.

Je to
ASIVLK

a
MAMYTUNIET

a
TATUTIEŽNIE!

Možno ich zhltnú
televízia,

keď pred ňou tak dlho
neprestajne sedia

a nechajú ma
v izbe, kde je len tma.

Zažením
ASIVLKA,

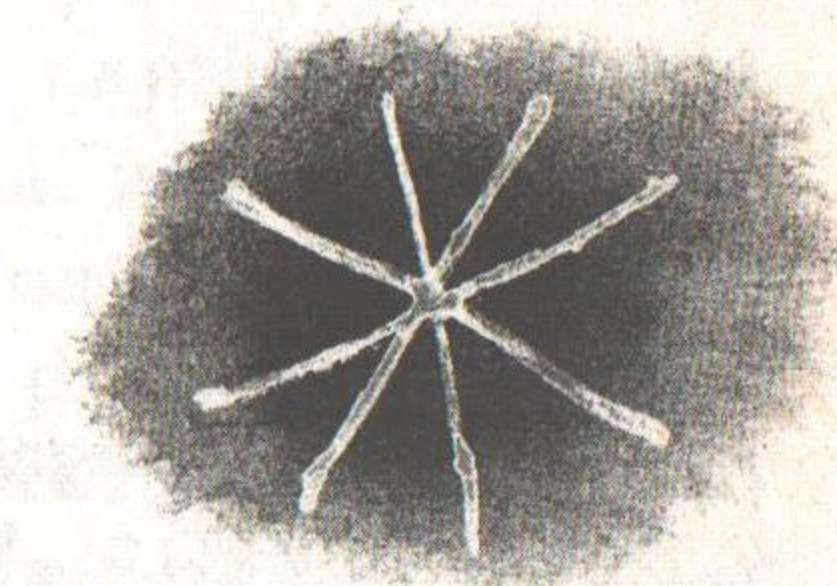
preleziem
tunelom tmy,

dám pozor,
aby dvere nevrzli,

a pozriem sa
— len tak na pol minúty —

či ozaj nie sú
zhltnutí.

Prel. VIERA KOLESÁROVÁ

Kôň konitý

JÁN ONDRUŠ

My máme koňa konitého
a kôň konitý má štyri nohy nohaté.

Odnesie jazdca jazditého.

Vezmeme koňa konitého,
dvakrát mu zakrútime chvostom chvostitým
a kôň konitý má osem nôh nohatých.

Odnesie dvoch jazdcov jazditých.

Vezmeme koňa konitého,
trikrát mu zakrútime chvostom chvostitým
a kôň konitý má dvanásť nôh nohatých.

Odnesie troch jazdcov jazditých.

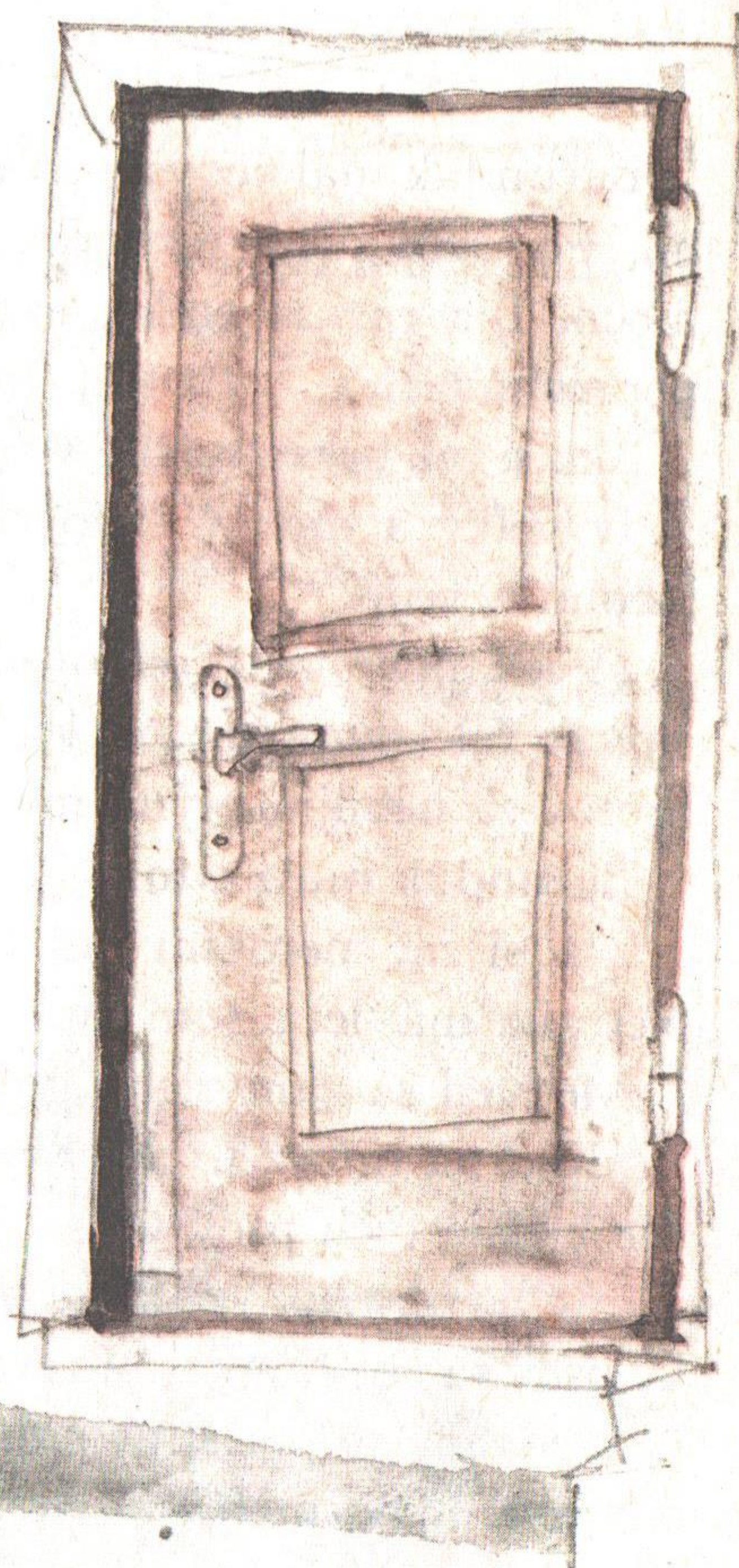
Vezmeme koňa konitého,
štyrikrát mu zakrútime chvostom chvostitým
a kôň konitý má šesťnásť nôh nohatých.

Odnesie štyroch jazdcov jazditých.

Vezmeme koňa konitého,
päťkrát mu zakrútime chvostom chvostitým
a kôň konitý má dvadsať nôh nohatých.

Odnesie päť jazdcov jazditých.

Takého my máme koňa konitého.

Oriešok na leteckých pretekoch

VLADIMÍR FERKO

Keď sa hora už celkom zazele-
nala a na lúkach bolo plno kve-
tov, začali sa vtáky spytovať,
kedy budú letecké preteky. Dote-
raz bývali každú jar, nuž prečože
by neboli aj teraz. Dníčky sú
teplé a dlhé a — hlavná vec
— z každého hniezda už vyleteli
mláďatá. Predháňajú sa ktoré
pred ktorým — kto vyššie, kto
smelšie, kto najďalej.

„Budú letecké preteky, budú,“
ubezpečovala všetkých lesná sek-
retárka sojka, „len ešte neviem, či
ich ohlásiť plagátom do brezovej
kôry vyzobaným a či sama oble-
tieť horu.“
„A to už ako?“ nadurdil sa
ďateľ. „Ty si budeš lietať po
hore, plagáty vyzobávať, a ja bu-
dem daromne hľviť? Vari si
spadla z duba? Načo som lesným
telegrafistom, nad ktorého niet?
Nájdem suchý konár a tak sprá-
vu vyklopem, že ju bude počuť
celý svet.“

Na tom aj ostalo. Vyletel ďa-
teľ na vysoký strom, vybral si
najsúcejší konár, a už sa horou
niesol ďateľ telegram:

„Všetkým vtákom na známosť
sa dáva, klop, táto správa, klop,
letecké preteky budú na Poľane,
klop, o ceny a občerstvenie po-
starané. Stop.“

Každého vtáka zastihla zvest'
pri inej robote.

Straka si akurát robila z halú-
zok striešku nad hniezdom.
Rybárik vyhrabkával diery
v hlinitom brehu.

A oriešok? Oriešok sa práve
zlostil:

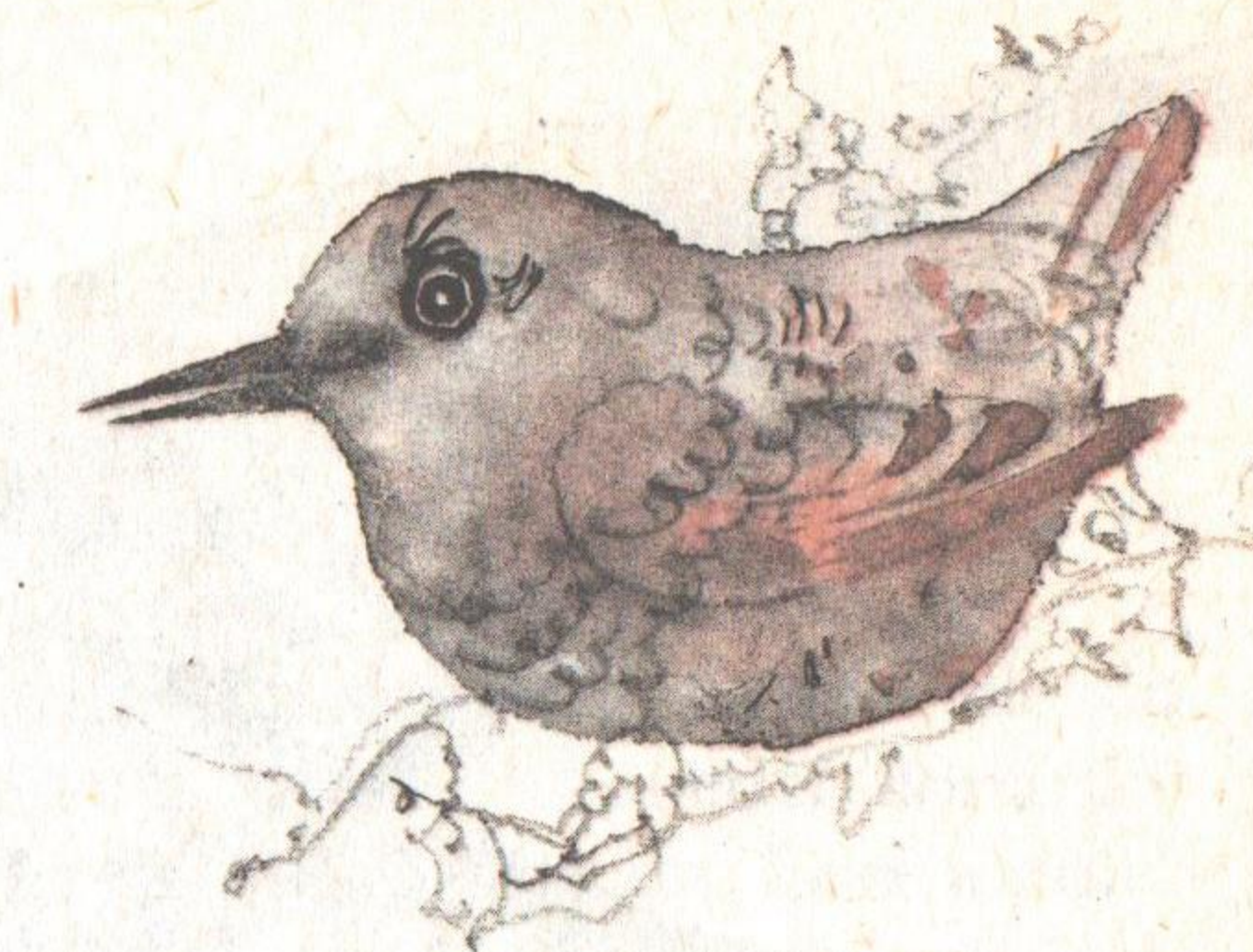
„Cik, cik, cik.“

Zo starého cera sa mu ozvalo
takisto:

„Cik, cik, cik.“

Oriešok urobil zopár drepov
a vrtko sa zvrtol:

„Ký lapaj sa mi vtrepal do

vajíčka, aby ich samička v pokoji
vysedela, a druhé pre mňa, aby
som mal kde nocovať. Ale pomôž
si! Moja žena by ich najradšej
mala päť, aby si mala z čoho
vyberať. Ako veľká pani.“

„Prestaň stavať a radšej cvič!“

„Cvičiť? A čo?“

„Chatrne lietaš. Tolko, čo ty
preletíš, aj myš doskočí!“

„Tak ty takto? Pakuj sa
odtiaľto!“

„Idem, idem, ale na letecký
deň nechod! Utržiš posmech!“

A z cera sa škodoradostne
zachichotala ďateľica:

„Cik, cik, cik, cerr, cerr.“

Oriešok stratil reč. Naozaj
— akože sa ukáže na leteckom
dni? Veď on nie je nijaký letec
— ani na dlhé lety, ani na krátke
prelety. A letecký deň je už zaj-
tra, hneď zaránky, na svitaní.
Drep, drep — zadrepčil si na
halúzke a potom odskackal
— odletel do najbližšieho krovia.

Zablysko sa, zahrnelo, spustil
sa dážď, riadna sprška. Schúlil sa
drobček, oči privrel a zobáčik si
strčil pod krátke krídelko. Kto by
ho videl, naozaj by sa nazdal, že
je to zrelý oriešok.

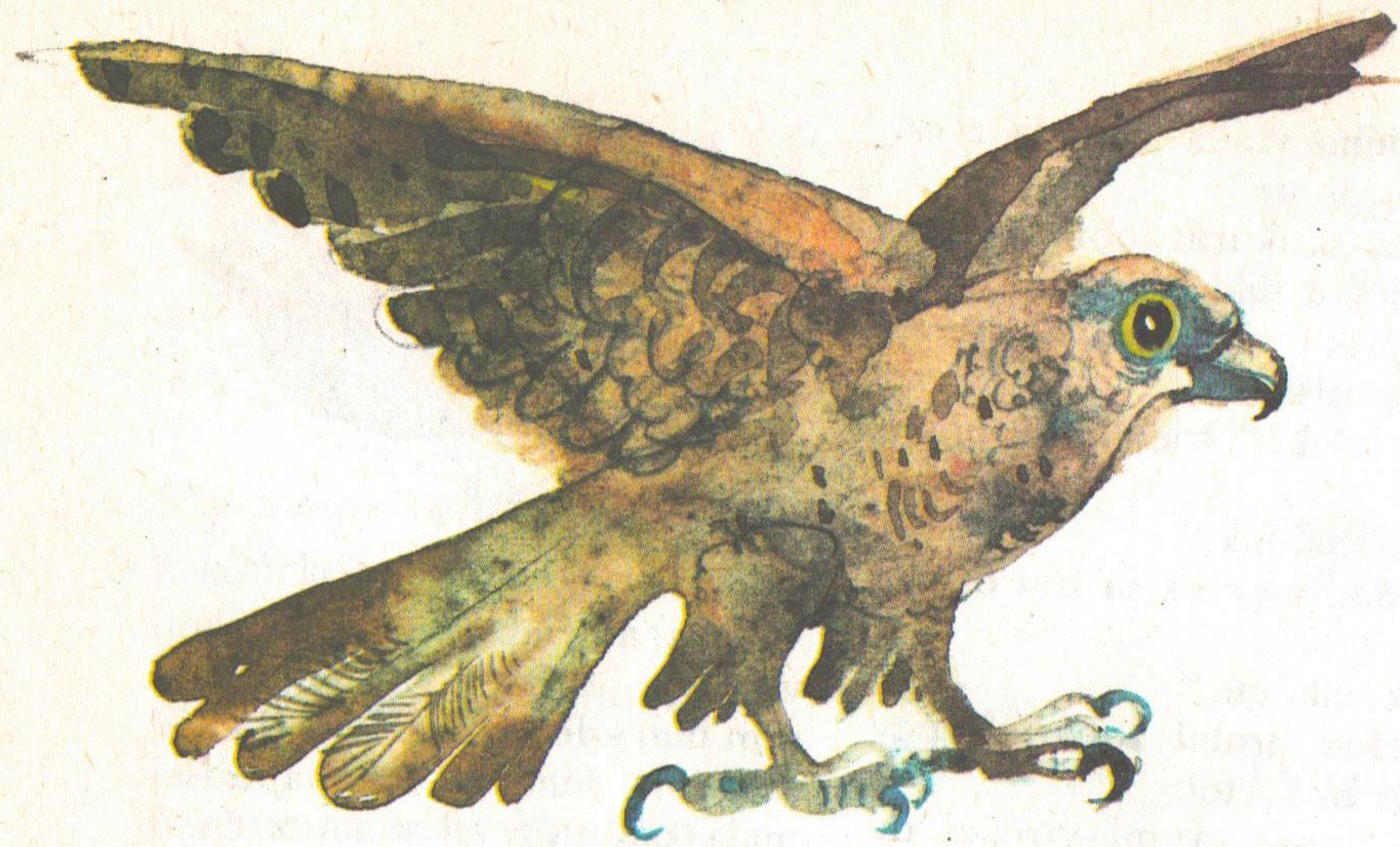
Šum dažďa ukolísal vtáča do
sna. A v tom sne, tak ako aj pred
ním, ho kvárilo-morilo to isté:
Mám krátke krídla. Zamával
nimi a neveril vlastným očiam.
V kroví najprv zašveľil vánok,
čoskoro zmocnel na vietor, už
duje povíchrice. To jeho, orieš-
kove krídelká, sa zmenili na kríd-

môjho rajónu? Tu je už tretí rok
moje miesto!“

„A ktože ti ho berie? Aký si
malý, taký si hlúpy. Hľadím na
teba dobrú chvíľu. Načože sú ti
štyri hniezda?“

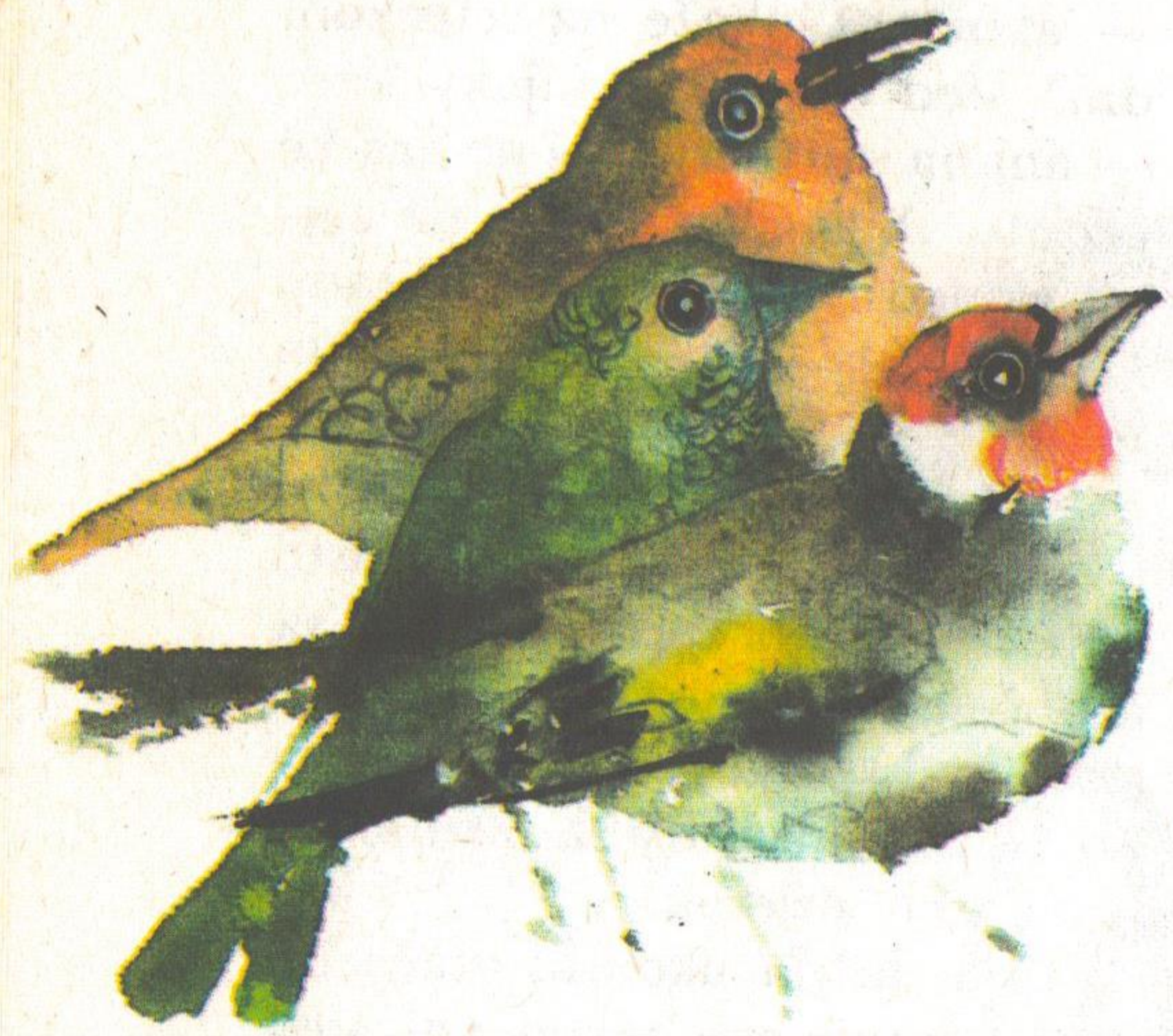
„Veď to!“ vzdychol si oriešok.
„Stačili by nám dve. Jedno na

la, čo dvíhajú víchor, uvoľňujú cestu... Z orieška je už oriešisko veľké sťa orol, máva perutami ponad hory, ponad doliny, letí na letecký deň.

Keď sa oriešok zobudil, striaslo ho. Načisto skrehol. Prečesal si pierka, urobil zopár drepov a slabučko zavola na samicu:

„Cik, cik, cerr...“

Ktovie, kde sa zatárala. Pozrel na krídelká — malé, krátke. Kdeže perute!

Na lúčke pod Poľanou zhon, krik, huriavk. Vtáky sa pozdra-

vujú, vrchné aj spodné perie prečesávajú, páperie šuchoria, letky na krídlach na nôžku vystierajú, kormidlové perá na chvoste rozťahujú. Skúšajú ich raz ako výškovky a nízkovky, potom zas ako smerovky — pravé i ľavé.

Oriešok sa utiahol na samý kraj lúčky, no aj tam podchvíľou počul:

„Laľaho, aj oriešok je tu. Asi chce nadletieť orla.“

Ozval sa vtáčí chichot.

Nedobre bolo orieškovi. Videl, že je na posmech. Čoskoro však všetky vtáky zmĺkli, lebo sa ozvala kavka.

„Kav-kav, čav-čav,“ zakavkala-začavkala. „Prvý bude štartovať orol.“

Orol sa spustil z vysokého smreka, stúpil do výšky, zavrúťal sa do povetria. Priletel na Poľanu z Vysokých Tatier. Vzniesol sa nad horu, a keď už bol vysoko-prevysoko, akoby rovno pod oblakom, už ani nemával krídlami, iba krúžil a plachtil.

„Dost, orol, dost! Si kráľ, najväčší pilot spomedzi nás,“ zavolala kavka.

„Pilot? Čo je to pilot?“ spýtala sa orieška. Priplachtila sa ukra-

domky, oriešok ani nezbadal, kedy.

„Pilot,“ odvetil oriešok, „je každý letec.“ Chcel sa oriešky spýtať, načo aj ona priletela, no vtom sa už znovu ozvala kavka.

„Na štartovací konár dáždovníky! Predvedú nám skupinový let. Priprav sa škorce.“

Ďateľ dal znamenie a dáždovníky vyleteli ani šíp. Do výšok stúpali, do nížok sa spúšťali, krúžili jedna radosť. Leteli prudko, presne a hlavne rýchlo. Merači hlásili rýchlosť až dvesto kilometrov za hodinu.

„To sú letci! To sú letci!“

ozývalo sa zovšadiaľ. Aj oriešok hľadel na ne celý očarený.

„Nezávid im,“ ozvala sa samicu. „Mal by si vidieť ich nôžky. Neurobia na nich ani krôčik. Ak dáždovník spadne na zem, zahynie.“

„Dáždovníky vyhlasujem za letcov prvej triedy,“ ozvala sa kavka a zobák jej ešte väčšmi očervenel od radosti.

Skupinový let predviedli aj škorce. Ukázali, ako lietajú na jeseň. V povetrí sa čierno a zeleno zaligotalo — to škorce v mihu zmenili smer. Svist, svist — zvrtili sa všetky naraz, ani čo by si let boli dopredu nacvičili.

Pinky ukázali vlnovitý let. Vyleteli a naozaj sa vlnili v jarnom vzduchu ako jazero, keď ho rozčerí vietor.

Krkavce, vrany a kavky leteli rovno, ako podľa najrovnejšej čiary.

Stehlíky, strnádky, čižiky a červienky zas ukázali, že v množstve je sila, keď v krdli útočia na nepriateľa.

Sova letela najtichšie. Len nočné vtáky lietajú tak tíško, že ich nezačuje ani najčujnejšia myška.

Oriešok si div oči nevyočil, uši nevyušil, krčik nevykřčil. Čo vták — to pilot. A ukradomky hľadel na konár, kde boli pre víťazov pripravené medaily, diplomy, pochvalné uznania, odmeny.

Vtáky ďalej lietali, vírili povetrie, predvádzali letecké umenie. Práve boli na rade vrabce — vychýrení leteckí akrobati. Kto by to bol na vrabčiaci povedal — vrhajú sa z výšky

strmhlav a ešte si aj v letku urobia kotrmelec.

Škovránok i pustovka zas ukázali krásny trepotavý let na jednom mieste. No najkrajší vari bol svadobný let krakle belasej. To už ani nebol let, ale pôvabný vtáčí tanec.

„Teraz je na rade oriešok,“ volala kavka. „Nože prileť na štartovný konár.“

„Ja?“ ozval sa nesmeloríešok.

Orieška videla, že sa oriešok bojí. Veď sa tu len krčil, v tieni

skrýval, ani pierka si preto nevyušil.

„Oriešok môj,“ šepala mu, „neboj sa ty nič. Ty len zacerkaj, akože letím, a namiesto teba vyletím ja. Nik to nezbadá. Medzi nami nie je taký rozdiel ako medzi pinkami či stehlíkmi.“

„Cik, cik, cer, cer, už letím!“ ozvalo sa z kríka a na štartovacom konári už sedel oriešok. Vlastne orieška.

„Aké letecké číslo nám ukážeš?“ spýtala sa kavka. „Viem, že to nebude ani výškový, ani diaľkový let, ale pilot si aj ty. Každý vták je letec a každý letec je pilot. Oriešok, aj ty si pilot. Riadiš svoj let, rozhoduješ, kam chceš letieť, kde chceš pristáť. Tak čo nám ukážeš?“

„Ukážem vám... Ukážem vám let so zdvihnutým chvostíkom. Húšťavy sú husté. Dá sa cez ne preletieť-preliezať len so zdvihnutým chvostíkom.“

Vtom sa už vtáča spustilo do kríčia a tam pomedzi konáriky brnk sem, brnk tam, hore a dolu, napravo a naľavo, len sa tak všetkým v očiach mihalo.

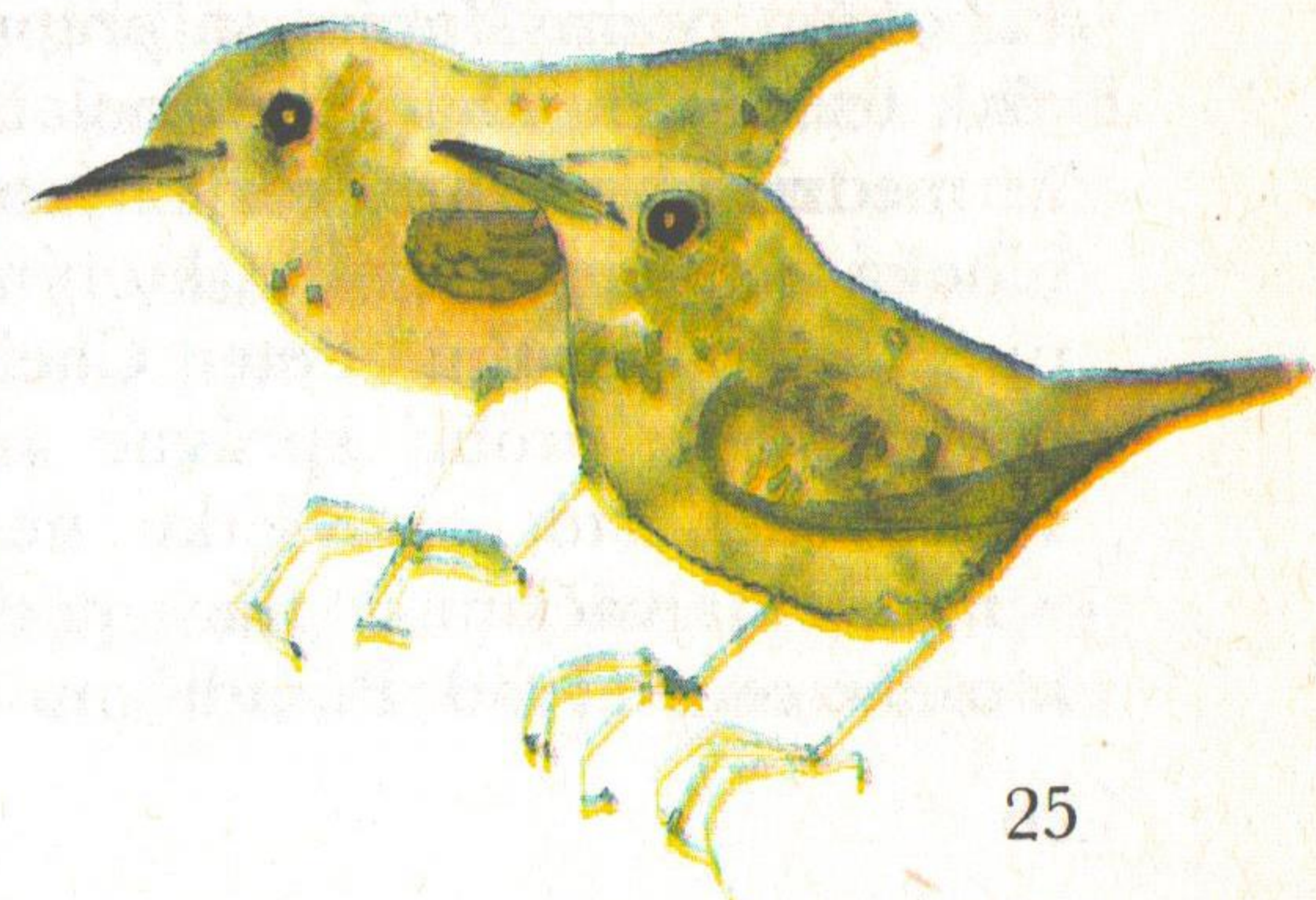
„Hurá! Hurá!“ zakričali vtáky vo vtáčej reči a o chvíľu už

orieška sedela vedľa orieška. Od radosti urobil hneď tucet drepov.

Verte, neverte, z leteckého dňa si oriešok niesol prvú cenu za let so zdvihnutým chvostíkom. Doma ju však zavesil na krk...

Komu inému? Orieške.

A ešte si zaumienil, že jej postaví nie štyri, ale sedem hniezd. Nech si vyberie to najkrajšie.

Slovensko v dobách stredovekých

Českí bratia na Slovensku

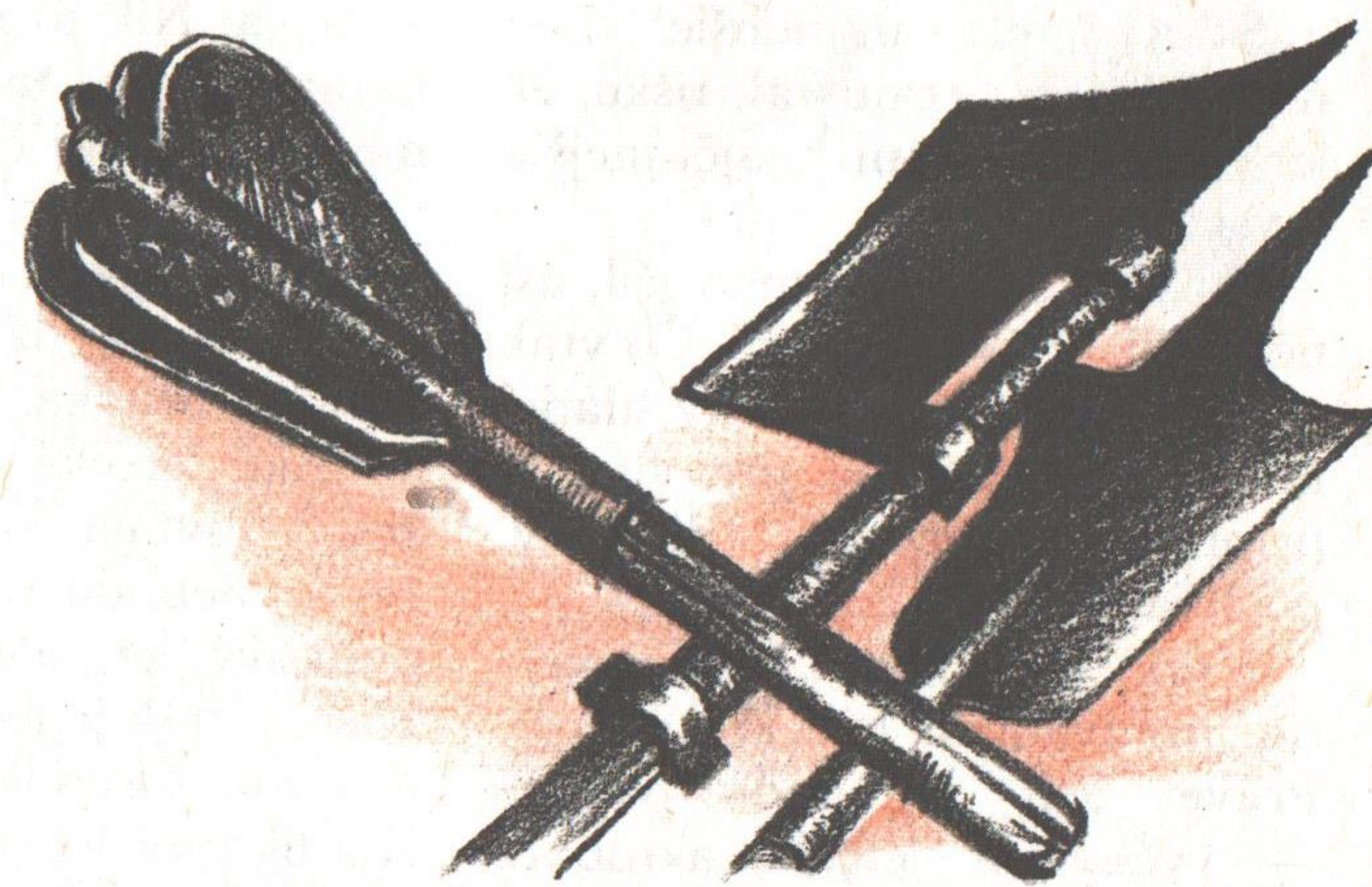
Vráťme sa nakrátko do čias veľkej husitskej revolúcie, keď jedni „boží bojovníci“ bojovali palcátmi a sudlicami a druhí zápasili so všemocným Rímom, aby na rôznych cirkevných zasadnutiach obhájili pravdivosť svojho učenia. Vtedy vo všetkom tom zhone, v ktorom dobový český človek žil, sedel si v neveľkej zemianskej tvrdzi v južných Čechách zaujímavý muž. Volal sa Peter Záhorčík. Pretože však Záhorčíci bolo neznámou dedinkou, začal sa radšej nazývať podľa susednej dediny Chelčice — Peter Chelčický.

Zeman Peter nebol nijakým slávnym učencom, ba i učená latinčina mu robila problémy. Našiel si však priateľov, ktorí mu pomohli prekladať učené náboženské spisy, nad ktorými potom presedel celé dni a noci. Neučil sa ich však naspamäť, ako vtedy bývalo zvykom, ale o všetkom, čo bolo v nich, dôkladne premýšľal. Ba stále viac a viac uvažoval i o tom, že cirkevné učenie o „trojakom lude“ nie je ani presné, ani správne. Hlbokým premýšľaním sa prepracoval skoro až k triednemu chápaniu spoločnosti, zistiac, že medzi skupinkami rozličných ľudí panuje hlboká nenávisť a násilie, ktorými jedna skupina ovláda druhú. Peter Chelčický z toho nevedel ešte urobiť správne závery. Jedno však vedel isto; na všetku nespravodlivosť a násilie najväčšmi dopláca poddaný človek, ktorého on mal rád. Poradiť mu však nevedel.

Pokúšal sa ho jedine presvedčiť, že východisko z nespravodlivého života na zemi je v príprave na život po smrti, pretože až tam sa splnia všetky túžby dobrých a spravodlivých ľudí.

Nebola to veľká nádej, ale mnohí ubiedení ľudia sa jej radi chytili. Najmä potom, keď panské vojská rozbili ich husitský sen o šťastnom živote na tejto zemi.

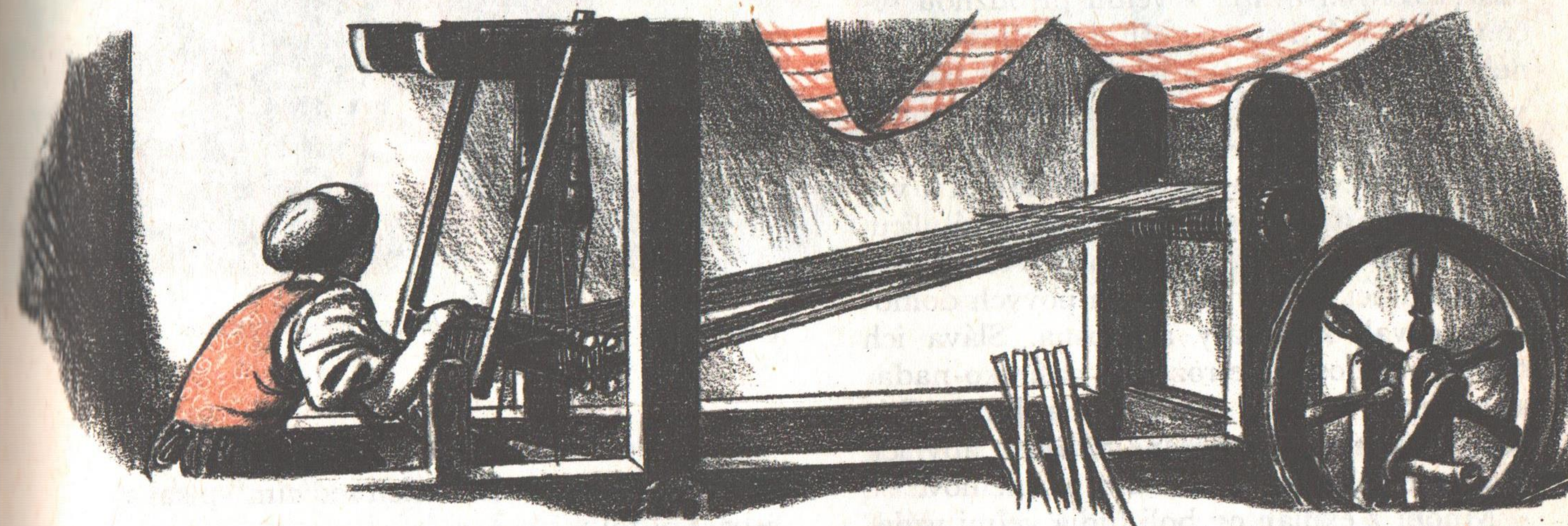
Chelčického — ktorý sa povadil s každým, kto mu prišiel do cesty, lebo hovoril to, čo si myslel — si napriek tomu vážili mnohí ľudia. Nielen radikáli z Tábora, ale aj učení majstri z Prahy. Raz, keď pražský husitský arcibiskup poslal k Chelčickému skupinu svojich univerzitných žiakov, bol medzi nimi aj akýsi Gregor Krajčí. Ten pri rozhovoroch s Chelčickým prišiel na nápad vytvoriť náboženskú organizáciu — jednotu, ktorá by sa riadila Chelčického učením. A tak sa i stalo. Po Petrovej smrti bol to práve spomínaný Gregor, ktorý s povolením kráľa Jiříka z Poděbrad založil v dedinke Kunvald vytúženú

Palcát a sudlice.

„jednotu“. Jej členovia — sedliaci, remeselníci, zeman, meštania, ba i rôzni vzdelanci — pokladali sa za navzájom rovných a začali jeden druhého oslovovať „brat“ a „sestra“.

Takto boli položené základy novej českej cirkvi Jednoty bratskej. Brat Gregor sa stal ideológom, literátom, obrancom i hlavou novovznikajúceho náboženského združenia, ktoré nachádzalo zo dňa na deň mnoho

Českí bratia — remeselníci sa usadili v Púchove.

nových nasledovníkov v celej krajine. Vtedy vznikli aj samostatné dediny — bratstvá, ktoré zavrhovali akékoľvek násilie. Ich členovia uznávali len taký život a zamestnanie, v ktorom sa mohli živiť svojou prácou.

Množstvu vtedajších ľudí, ktorí hľadali východisko z rozháraných spoločenských pomerov, Jednota bratská učarovala, takže do nej vstupovali hufne. A čím viac „bratov“ a „sestry“ prenasledovali, zatvárali, ba šesť ich aj upálili, tým jednota silnela. Jej obce však nemohli zmeniť jestvujúci nespravodlivý spoločenský poriadok. Na to vlastne neboli ani vhodné podmienky. Stali sa však centrami významnej kultúrnej vzdelanosti, ktorou sa zapísali nielen do dejín českých, ale aj európskych.

Exulanti

O „bratoch“ sa začal svet dozvedieť viac v 20. rokoch 17. storočia, keď došlo k veľkému stretnutiu Habsburgovcov s ich odporcami — protestantskými stavmi. Vtedy Habsburgovci tvrdo zasiahli aj proti Jednote bratskej, ktorá stála v radoch ich odporcov; každý, kto bol nekatolíckeho náboženstva,

musel zanechať svoju vieru a v určenom čase prestúpiť na katolícke vyznanie. Kto tak neurobil, musel predať svoj majetok a odísť z krajiny.

Ako to už v živote býva, mnohí toto nariadenie prijali až priveľmi rýchlo. Iní však, pričom to boli hlavne príslušníci Jednoty, od svojej viery neustúpili a rozhodli sa radšej vystáť. Týchto vyhnanco, ľudí prenasledovaných pre svoje presvedčenie, začali vtedy nazývať latinským slovíčkom — exulanti. A tak aj vošli do histórie.

Bratia u nás

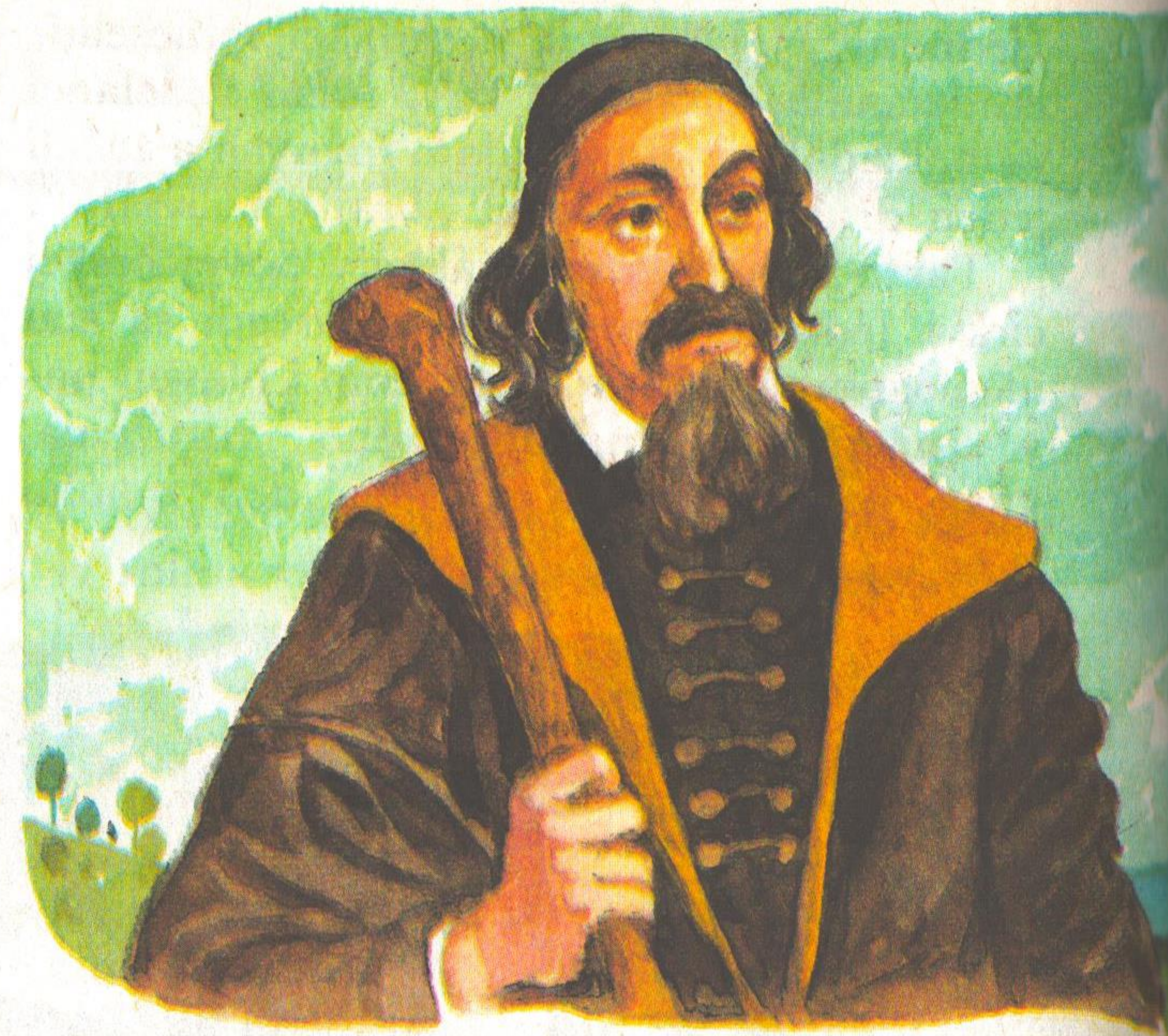
Húfy šľachty, mešťanov, ale aj prostých ľudí tiahli vtedy zo svojej domoviny do

sveta. So slzami opúšťali vlasť a uberali sa do neznáma. Mnoho z nich sa usádzalo v Nemecku, niektorí smerovali až do ďalekého Nizozemska — najmä do dnešného Holandska, iní šli zas do Švédska, veľmi veľa ich zakotvilo v poľskom meste Lešno, kde vytvorili silnú bratskú obec. Kolko ich v tom čase prijala a pritúlila naša krajina, presne nevieme. Rozhodne ich však bolo viac ako habánov. Rozdiel bol aj v tom, že exulanti boli naši slovanskí bratia s veľmi príbuznou rečou, ktorí veľmi skoro vošli do nášho národného života. Mnoho sa ich usadilo v Skalici, v Sobotišti, v Trenčíne, na panstve Lednica, no najpočetnejšia skupina „bratov“ si za svoje sídlo zvolila mestečko Púchov. Tu vytvorili samostatnú štvrť, tzv. Moravskú ulicu. A pretože poväčšine to boli remeselníci — súkenníci, čoskoro sa v ich nových domovoch ozvali kolovraty a krosná. Sláva ich remesla sa postupne rozšírila naširoko-nadaleko, takže od svojho zemepána Juraja Rákócziho dostali aj rozličné výsady, aby ich život prebiehal bez starostí a problémov.

Mnohí z exulantov boli ľudia veľmi vzdelaní, ovládajúci nielen latinčinu, ale predovšetkým svoj rodný, český jazyk, ktorý používali i vzdelaní Slováci. Preto diela mnohých českých bratov stávali sa zrozumiteľnými aj širokým vrstvám slovenského obyvateľstva. Napríklad dielo Juraja Tranovského Cithara sanctorum stalo sa známym pre mnohé pokolenia Slovákov. Jakub Jakobeus napísal zas „Dejiny Slovenska a Slovákov“. Pritom českí bratia knihy nielen písali, ale aj tlačili. Najznámejšou sa stala tlačiareň v Trenčíne, z ktorej vychádzali nielen diela veľkého európskeho učenca Erazma Rotterdamského, vyšiel tu životopis Jana Husa, práce Václava Slováka, ktorý sa podpisoval ako Slovacius, ale aj mnoho poučných knížiek pre deti, veľa jazykových učebníc a slovníkov. Známym bol najmä „Slovník siedmich rečí“, v ktorom bola zastúpená i slovenčina.

V prostredí Jednoty bratskej vyrástol i muž, ktorého dnes pozná celý svet a ktorý dvakrát navštívil naše Slovensko, pričom

Jan Amos Komenský prichádza na Slovensko.

„svojím bratřím v Slovácích sedícím“ písal aj listy. Bol to:

Jan Amos Komenský

Narodil sa na Morave, v dedinke pri Uherskom Brode — v Nivnici. Vzdelanie dostal v bratských školách, potom navštevoval univerzity v Herborne a Heidelbergu. Svet ho pozná ako človeka, ktorý stál pri kolíske moderného školstva. Preto nielen naša najstaršia univerzita na Slovensku nesie jeho meno, ale aj naša vláda najvýznamnejším učiteľom udeľuje plaketu s jeho portrétom.

Komenský bol človekom stredoveku, živý ideami humanizmu a renesancie. Pritom sa však nikdy nespreneveril myšlienke pokroku, v ktorý vždy veril a zaň bojoval. Do svojho diela Veľká didaktika (Didactica magna) si aj napísal heslo, ktorým sa riadil po celý svoj život: „Neslavno jest zoufati nad pokrokom.“

Vo vlasti prežil Komenský len svoje mladé roky. Ako 36-ročný exulantský kňaz odišiel

roku 1628 do Poľska, do mesta Lešna, a odvtedy ho už stíhal iba život vydedenca a tuláka bez vlasti. Žil vo Švédsku, pozvali ho do Anglicka, žil a pracoval aj u nás — v Uhorsku, a na staré kolená sa pobral do holandského Amsterdamu, aby zakončil svoju životnú púť v hrobe v kostolíku v Naardene.

Komenský celý svoj život zasvätil pedagogickej práci. Hlboko totiž veril, že práve prostredníctvom výchovy a vzdelania možno urobiť ľudstvo lepším. Jeho pedagogické dielo je také živé, že ešte aj po stáročiach neprestalo byť aktuálne a zaujímavé.

Na jar roku 1650 sa Komenský po prvý raz vybral navštíviť bratské obce na Slovensku. Nebola to cesta ani ľahká, ani bezpečná, lebo sa začínala v poľskom Lešne a prechádzala cez Sliezsko a Moravu. Komenský vtedy navštívil svojich rodákov v Skalici, v Trnave, v Púchove a v iných malých obciach na Považí. Potom sa zastavil v Ružomberku, v Liptovskom Mikuláši a srdce mu pookrialo, keď v spišských mestách stretol sa s mnohými

učiteľmi a žiakmi, s ktorými si už dávnejšie písal. Z Levoče šiel do Prešova, potom do Košíc a svoju cestu zakončil v Blatnom Potoku, už v dnešnom Maďarsku. Tu ho zastihla ponuka, aby viedol tamojšiu školu. Komenský túto ponuku prijal a pôsobil tu až do roku 1654. Za rektora školy ho neskôr chceli aj Prešovčania, ale tu zriadil iba tlačiareň, ktorá tlačila najmä jeho knihy. Iná tlačiareň — levočská — zas pre potreby slovenského školstva vytlačila azda jeho najpopulárnejšiu učebnicu Orbis pictus — Svet v obrazoch.

Takto v rozbúrenom 17. storočí naša krajina prichýlila mnoho demokraticky zmýšľajúcich ľudí, medzi ktorými boli aj bratskí českí exulanti. Ich pobyt na Slovensku tvorí malú, ale pevnú tehličku, na ktorej sa postupne budovala naša česko-slovenská vzájomnosť.

(Pokračovanie)

Píše doc. dr. MATÚŠ KUČERA, CSc.

ILUSTRUJE JOZEF CESNAK

Knižky, ktoré ťa potešia

Iba pred niekoľkými dňami sa zatvorila maľovaná brána, ktorou sme vstupovali do sveta farieb a fantázie. Každý, kto ňou prešiel, uzrel čaro ilustrácie pre deti. Zatvorila sa brána IX. bienále ilustrácií Bratislava. Znova pribudli majstri umelci, ktorí v tej bráne našli zlaté jablčko — vysoké ocenenie svojej tvorby. Medzi najkrajšie vystavované obrázky aj tu patrili ilustrácie k ľudovým rozprávkam. K nim, svojmu najväčšiemu slovesnému pokladu, ustavične sa obracia každý národ, vyslovujú im obdiv najvýznamnejší maliari a spisovatelia.

Je krásny pocit, že takéto rozprávky a takýchto majstrov máme aj my. Nesmrteľnou knihou Slovákov sú Prostonárodné povesti Pavla Dobšinského. Je akoby priehrštím diamantov, za ktorými siahajú umelci, brúsia ich, rozožijajú krásu drahokamov.

Rozprávka sprevádza človeka od útleho detstva. Dnes ju najčastejšie počúvame v nedeľu ráno v rozhlase, potom cinkne vo vahančeku televízneho Janka Hraška. Ak nám je málo, vezmeme si knihu. Tak sa v nás rozprávka ukladá ako v hniezdočku — učí nás milovať svojich predkov, svoj národ. A že ostáva v človeku hlboko po celý život, pre-

svieďča nás spomienka Milana Rúfusa. Predstav si liptovskú dreveničku, praskotavú piecku, kolísku a v nej chlapčiatko. Chodiť ešte nevie, ale na mamu už volá: „Prandu. Pévaj!“ Sú také slová, ktorým rozumejú iba mamy: rozhrkúta kolovrátok, kolíše dieťa a rozpráva. V prítmí poletuje zlatá muzika — rozprávka v materinskej reči. Šťastný chlapec ju privolať, vyslobodil z hlbokaj pamäti ľudu. Ako dobre, že veľkí sú najprv maličkými. Vtedy sladko zaspával, lebo ho upokojovala spravodlivosť rozprávky, jej dobro. Až po rokoch vie: „Ludová rozprávka nevznikla tak, ako vznikajú uspávanky: kvôli deťom, aby zaspali. Vznikla ako výpoveď dospelých, aby sa prebudili.“ Rozprávka teda patrí malým aj veľkým. **Milan Rúfus** ju takto pochopil a takto ju vypovedal. Napísal najprv **Knihu rozprávok**. Samému akoby pripomenula strom na rázcestí. Vedú od neho dve cesty. Prvou, strmšou, boľavejšou, šiel k dospelým čitateľom. Pripomenul si nielen **Sobotné večery** svojho detstva, ale aj chudobu Liptova, vojnu, všetkých blízkych, ktorých v živote stratil. Druhá Rúfusova cesta za rozprávkou je šťastná, radostná — ňou ide k najmenším. Veď aj vraví: **Rozprávočka veselá, ostaň ešte s nami.**

Chlapček, čo už prvými slovami privolával rozprávku, nevie sa s ňou rozlúčiť. Už mu hlava obelela ako Popoluškine holúbky, a predsa za ňou putuje ako za živou vodou. S pokorou a vytrvalosťou spravodlivých. A pretože sa o všetko, čo získa, delí s celým národom, rozprávočka veselá, ostaň dlho so svojim básnikom.

MAGDA BALOGHOVÁ

Zahádam ti hádanku

JOZEF PAVLOVIČ

Biela hádanka

*Sedí pani v údolí,
z fajky sa jej kúdoľí.
Čo je to?*

Učesaná hádanka

*Hustá, čierna horička,
v nej len jedna cestička.
Čo je to?*

Štíhla hádanka

*Mám zelenú nôžku,
na nej veľa kolienok.
Čo mám ešte?
Korienok.
Čo je to?*

Záhradná hádanka

*Nemá rúčky, nemá prsty,
zato strúčky drží v hrsti.
Čo je to?*

Odpovede na hádanky i odpovede na kreslenú rozprávku z poslednej strany posielajte **do 15. novembra na korešpondenčnom lístku**. Uveďte okrem svojej presnej adresy aj vek.

Odpovede na hádanky z 1. čísla: Mesiac; púpava; blesk; kruhy na vode.

Knihu posielame: Ivete Dulákovej, Mníšek n. Popr.; Lubomírovi Klúčkovi, Domaniža; Zuzane Teplanovej, Žilina.

Zápisník Slniečka

V dňoch 9.—10. 9. zasadal v Bratislave Výkonný výbor IBBY. Na programe rokovania boli: kontakt s novými sekciami v rozvojových krajinách, Cena H. Ch. Andersena za rok 1984, spolupráca s UNESCO a UNICEF, kongres IBBY 1984 na Cypre a roku 1986 v Japonsku.

Bienále ilustrácií, to neboli iba vystavované obrázky z detských kníh, ale aj množstvo podujatí so zameraním na formovanie vzťahu k výtvarnému umeniu. V 13 programových blokoch ich pre deti i pre dospelých pripravila Slovenská národná galéria. V hodinových intervaloch sa vo výstavnej budove premietali filmy pre deti, utorky a stredy patrili autogramiádam spisovateľov a ilustrátorov a besedám s nimi, konali sa prednášky pre pedagógov a členov Klubu priateľov výtvarného umenia, vystúpenia rôznych pionierskych a zväzáckych súborov.

Ešte rušnejšie ako inokedy bolo počas BIB-u aj v Mladých letách; kde si podávali kľučku návštevy zo spolupracujúcich zahraničných vydavateľstiev: Kinderbuchverlag Berlín,

Slniečko

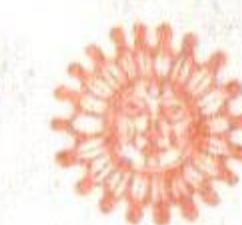
Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež.

Adresa redakcie: 821 08 Bratislava, Klincková 35/a. Telefón 681-58, 645-87. Šéfredaktor

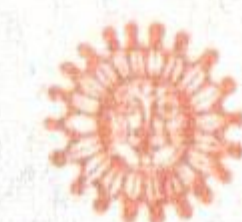
Domowina Budyšin, Nasza księgarnia Warszawa, Móra Ferenc Könyvkiadó Budapest, Otečestvo Sofia, Ion Creanga Bukurešť, Mladinska knjiga Lublana, Gente nueva Havana.

V septembri odovzdali v Bratislave sovietskemu spisovateľovi Sergejovi Vladimirovičovi Michalkovovi Medailu za zásluhy o rozvoj čs.-sov. priateľstva. Vyznamenanie mu udelil SÚV ZČSSP na návrh Mladých liet a Kruhu priateľov detskej knihy na Slovensku za zásluhy o spoluprácu medzi československou a sovietskou sekciou IBBY, za starostlivosť o propagáciu sovietskych kníh v ČSSR a kníh našich autorov v ZSSR. Sergej Michalkov oslávil v marci tohto roku 70. narodeniny a jeho knihy poznajú u nás najmä menší čitateľ.

Kruh priateľov detskej knihy na Slovensku navrhol udeliť Medailu H. Ch. Andersena za rok 1984 Albínovi Brunovskému. Na čestnú listinu IBBY navrhol zapísať: za literatúru Dreveného tata a Rozprávkové varenie Tomáša Janovica, za ilustrácie knihu Andersenových rozprávok Sneženka (ilustroval Vincent Hložník) a za preklad knihu nemckého autora Richarda Bambergera Snehulienka a iné rozprávky (preložila Hana Ferková).

dr. Juraj Klaučo, zást. šéfredaktora dr. Ondrej Sliacky, CSc., výtvarno-technický redaktor Ondrej Mariássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje Poštová novinová služba, objednávky prijíma každá pošta a doručovateľ. Objednávky do

V dňoch 9. 11.—23. 12. máte v Bratislave možnosť navštíviť výstavu moskovského vydavateľstva Detska-ja literatura. Výstava bude inštalovaná v Dome detskej knihy na Hurbanovom námestí.

Michal Šteinhíbel, najstarší člen Zväzu slovenských spisovateľov, odovzdal redakcii pôvodnej literatúry nový rukopis, voľne pokračovanie knihy Za smidkou chleba. Jeho nová sociálna próza má vyjsť roku 1985.

Sieň Ladislava Novomeského v Bratislave patrila od 8. 9. do 30. 9. knihám. Ukážky zo svojej produkcie v nej vystavovalo talianske vydavateľstvo Giunti Marzocco. Toto vydavateľstvo sídli vo Florencii, má 500-ročnú tradíciu a v súčasnosti sa zúčastňuje na významných medzinárodných knižných veľtrhoch. Je známe vydávaním jednej z najprekladanejších detských kníh — Pinocchia. Na našom trhu je v súčasnosti 2. vydanie prekladu jeho knihy o výtvarnom umení Tvorivosť, tvar, farba.

Do Klubu mladých čitateľov sa z tlačiarne rozletel Lietajúci koberec. Túto vtipnú knihu sovietskeho autora L. J. Lagina preložil Ján Štraser.

Z prekladovej redakcie Mladých liet by sa na knižných pulkoch malo ešte tohto roku objaviť 2. vydanie knihy Marka Twaina Princ a bedár.

zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia a dovoz tlač. Gottwaldovo nám. 6, 813 81 Bratislava. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.

ELF
 A NEMO
 Bise a bisei bising
 delfin ELF. Podmorstev byl
 mu poslavil korabony
 miestneho hospodarstva!

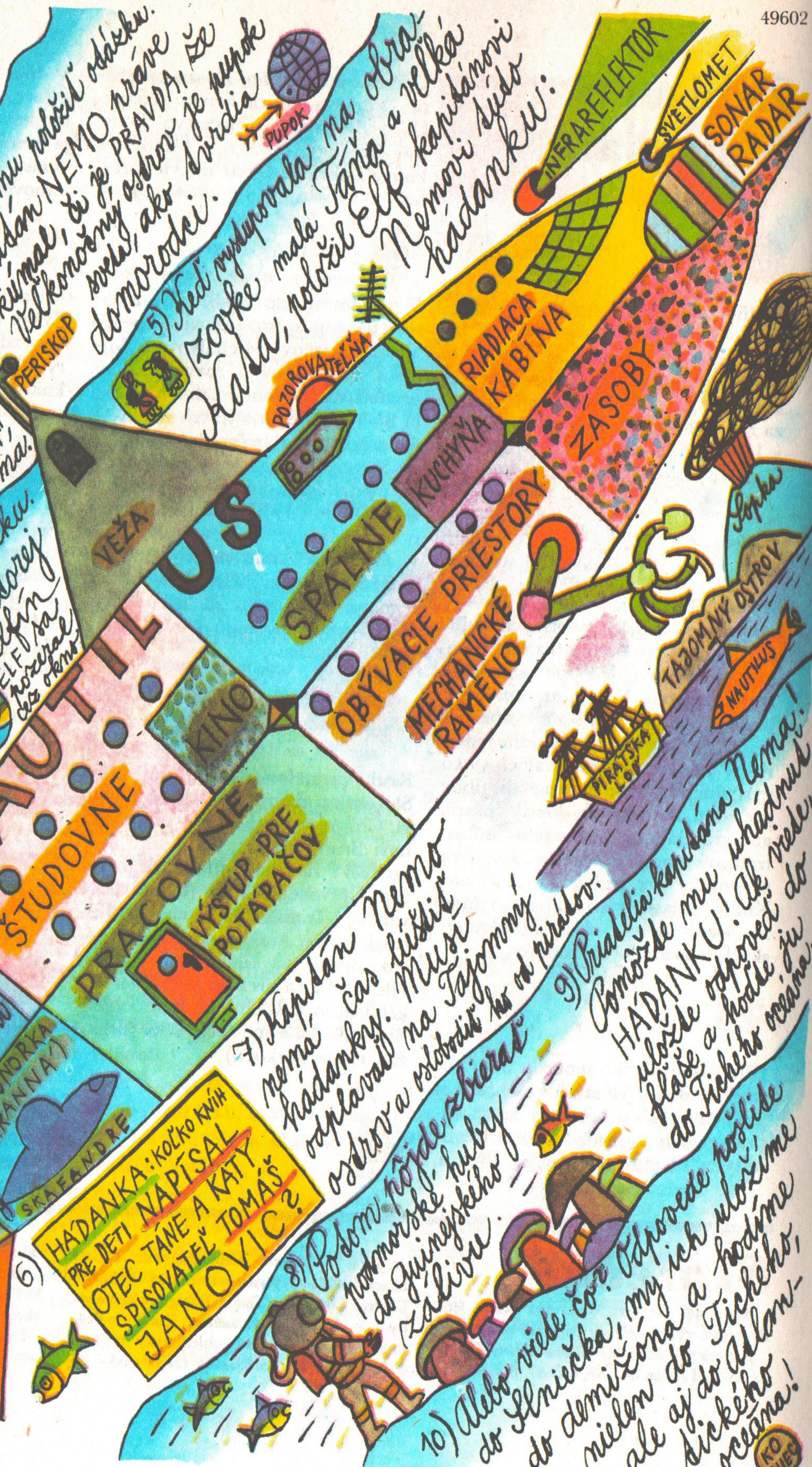
2) Elf bol vzdelaný
 Precital usy
 vsecky knihy
 ze knihy knizky
 podopumy chdi.
 Chcel mu polozi masku.
 Kapitán NEMO prave
 skumal, ti je PRAVDA!
 Velkonožny ostron je pupok
 domorodei.

3) Kapitán NEMO prave
 skumal, ti je PRAVDA!
 Velkonožny ostron je pupok
 domorodei.
 Kapitán NEMO prave
 skumal, ti je PRAVDA!
 Velkonožny ostron je pupok
 domorodei.

4) Kapitán NEMO prave
 skumal, ti je PRAVDA!
 Velkonožny ostron je pupok
 domorodei.

5) Kapitán NEMO prave
 skumal, ti je PRAVDA!
 Velkonožny ostron je pupok
 domorodei.

6) Kapitán NEMO prave
 skumal, ti je PRAVDA!
 Velkonožny ostron je pupok
 domorodei.

7) Kapitán Nemo nema čas listit hadanky. Musi odplavat na Tajomny ostron a osobit ho od piratov.
 Priadela kapitána Nema. Pomozte mu vhodnu HADANKU! Ak viete slozke rozporci do flate a hotke ju do Tichého oceana!

8) Po dom pojde zbierať pomorské huby do Guinejského zálivu.
 Albo viete čo? Odpovede pošlite do Hniečka, my ich vlozíme nielen do Tichého oceana, ale aj do Atlantického oceana!

9) Kapitán Nemo nema čas listit hadanky. Musi odplavat na Tajomny ostron a osobit ho od piratov.
 Priadela kapitána Nema. Pomozte mu vhodnu HADANKU! Ak viete slozke rozporci do flate a hotke ju do Tichého oceana!